...ОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

...Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...53 (12057) | 1969 оной июлиин 3, четверг | Сэн 2 мүнгэн

ПАРТИИНГАА ПОЛИТИКЫЕ БҮГЭДЭ НИИТЭЭРЭЭ ҺАЙШААНА

КЕМЕРОВО. (ТАСС). Кемеровскэ областиин партийна эдэбхитэдэй суглаан болобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. Н. Косыгин коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй дүнгүүд тухай элидхэл хээ.

РИГЭ. (ТАСС). Эндэ Латвиин республиканска партийна организациин эдэбхитэдэй суглаан боложо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр А. П. Кириленко коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй дүнгүүд тухай элидхэл хэбэ.

Партийна эдэбхитэдэй иимэ суглаанууд Владимир, Таллин, Липецк, Ташкент, Минск хотонуудта боложо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо нүхэр К. Т. Мазуров, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ нүхэр А. Н. Шелепин, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Г. И. Воронов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь нүхэр Ш. Р. Рашидов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь нүхэр П. М. Машеров гэгшэд коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй дүнгүүд тухай элидхэлнүүдые хээ.

Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй Москвада болоһон зүблөөн уласхоорондын тон ехэ удха шанартай ябуулга, коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй эмхидэл жагсаалые бэхижүүлхэ хэрэгтэхи шухала шата болоно гэжэ суглаануудта хабаадагшад хэлээ.

Ленинэй захяануудта, коммунизмын уг зорилгонуудта үнэн сэхэ

Украинын комсомолой 50 жэлэй ой гүйсэбэ

ВЛКСМ-эй дайшалхы отряд болоһон, дүрбэн миллион гэшүүдтэй Украинын комсомол 50 жэлэйнгээ ойе һайндэрлэжэ байна. Гурбан орденто республикын ажалшад энэ гайхамшаг үдэрөө ургэнөөр тэмдэглэнэ.

Украинын комсомолой 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ЛКСМУ-гай ЦК-гай баярай пленум июлиин 1-дэ Украинын ниислэлэй Октябрьска соёлой ордон соо нээгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь нүхэр П. Е. Шелест үгэ хэлэбэ. Тиихэдээ Украинын КП-гэй ЦК-гай, Украинын ССР-эй правительствын үмэнэһөө пленумдэ хабаадагшадта халуун амаршалга хүргөө.

П. Е. Шелест Украинын Залуушуулай Ленинскэ Коммунис Союзые Октябриин Революциин орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ уншаад, тус орденине республикын комсомолой организациин тугтань нэрьемэ альга ташалга доро хадаба.

Нүхэр Шелест үгэеэ дүүргэхэ зуураа, Украинын комсомолдо КПУ-гай ЦК-гай эльгээһэн амаршалгын бэшэг уншан соносхоо.

Удаа тээнь Украинын ЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. С. Капто «Украинын залуушуулай Ленинскэ Коммунис Союзай 50 жэлэй ой» гэһэн элидхэл хээ.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. М. Тяжельников суглараг-шадта хандан, амаршалгын үгэ хэлэбэ.

(ТАСС).

...Й ҮЕДЭ ҮНЕЭН БҮРИҺӨӨ 1100 КИЛОГРАММ ҺҮ ҺААХЫН ТҮЛӨӨ

...АЖ

...ААТАРЛИГ ХҮНҮҮД ЭДЭЛ ДАА

...шарахашье гээшэнь ...Харгын шара элһэн, ...шоод, нюсэгэн хүлөөр ...агүй дороһоо сорьё-... хажуугаарнь хуурай-...лжа, хуа тооһо шорой ...ялан дээгүүр тууха

...гни даа, хура бороо-...тань, эдэ хада, гүбээ-...кэ сайжа, шарлажа бай-... дурааараа эдихэ но-...ал һэн,—гэжэ Борьёо-...ой нэгэдэхи отделениие ... Валерий Русин шом-...

... хайшан гэхэбши, хэ-...агла, үрэ гараха бэшэ. ...хургаа бэдэржэ, хамаг ... шадабаряа гаргажал, ...лай энэ бэрхэшээлые ...ондоо юумэн үгы,—гэ-...ой парткомой секре-... Цырендоржиевич Гом-...лэнэ.

...юрэдөө, хура бороо ду-...оруулаад, дурагүйдөө ... байха арга эрдэмтэд-...үйлаха юм?—гэнэ жо-...бүүн...

...гүй үндэрхэн хүтэл ...дамнай, дооро жалга ...газарта олон мал суг-...хай, сагаан, эреэн, ...аадтай эхэнэрнүүд до-... һүндэлжэ, үнеэдэй үдэ-...ган түлэг эхилээд бай-...шэд тракторай тэргэ ...жэ асарһан силосээ но-...рэ адхаад, үнеэдэйнгээ ... эдихэ һамбаанда шоб-...ана. Үе үе болоод лэ «Рая», мүн «Волга», ... гэхэ мэтээр һаалишадай ...шанга шангаар ооглохо, ...ь соностоно. Зарим үнеэд ...дуулаһаар лэ сэб сэхэ ...арин нүгөөдүүлынь сад-... тиигээ юм гү, али зал-...гү, юрэдөөл нэрээ дуу-...шье, силосэй анхил-...абахадаашье һаалишадай ...ерэжэ үгэнэгүй.

...эш яһала садахай гээ-шэ ха. Ногооной муушье һаань, үдэр һүнигүй шадалаараа оролдожо адуулнабди,—гэжэ малшан Бабасан Цыренов үнеэдэй һаагдажа байха һамбаанда, сайгаа уужа һууха зуураа хэлэнэ.

Тиигэһээр байтар үдэрэй һаалган дүүрэжэ, һаалишад билтарма һүтэй бидонуудаа тракторай тэргэдэ хэжэ, ойро зуура сугларалд, ажал хүдэлмэри, уялга, зорилгонууд тухайгаа хөөрэлдэнэ.

— Һүмнайшье һаянай яһала нэмэжэ эхилээ. Хэрбээ июниин эхеэр үдэртөө 1300 гаран килограмм һү һаадаг һаа, мүнөө 1700 килограммда хүргөөбди. Июль соо үдэрэй 2000 килограмм һү һаахын түлөө тэмсэхэ ёһотойбди,—гэжэ фермые даагшын уялга дүүргэжэ байһан, өөрөө техник-урэжүүлэгшэ Ефим Грудинин дуугарна.

— Тиихэдээ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр үдэрэй 8—8,5 килограмм һү һаадаг болоно байна ха юмта,—гэнэ совхозой парткомой секретарь нүхэр Гомбожапов.

— Тиигэнэбди. Зарим һаалишаднай мүнөөшье үнеэн бүриһөө үдэрэй 9—10 килограмм һү алгадгүй абанал даа.

Ган гасуур болоно, бэлщээриин ногооной ехээр муудаад, нилээд бэрхэтэй байдалай тохёолдоошье һаань, эндэхи һаалишад, малшад урма зоригоо мохоногүй, ажалайнгаа эршэ нэгэшье һуладханагүй, хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхитэй гуримтайгаар хүдэлнэ. Һаалишадай үглөөнэй, үдэрэй, үдэшын һаалганда хожомдохо, дутуу ядуу һаагаад ошохо ушар эндэ үзэгдэдэггүй.

Малаа бэлшээридэ гаргаһанһаа хойшо үдэр һүнигүй адуулжа эхилээ. Үдэрэй гурба дахин һаана. Һайн хагда, ногоотой газарыень бэдэржэ адуулхаһаа гадна, үнеэдтэ һаагдаһан һүнэйнь нэгэ литр бүхэндэ 400 грамм талха тарьа эһээжэ, бурдууг худхажа эдюулнэ. Мүн үнгэрэгшэ намартаа кукурузын силос ехээр дараһанай ашаар тэрэниие бүхэли үбэлдөө эдюулээд, үшөө мүнөө үнеэн бүридэ үдэрэй 4-5 килограмм шэмэтэ тэжээл үгэлсэнэ. Тэдэнээ бэлшээри дээрэнь һаана.

— Үнеэдые шадаал һаа, һайса садхааха, һү шэмыень дээшэлүүлхын тула бүхы шадалаараа оролдонобди. Бэлшээриин ногооной һаядаа бүри ехээр муудаһан дээрэһээнь үнеэдээ хабар эртэ тариһан шэниисын ургаса дээрэ адуулжа эхилээбди. Теэд ондоо аргагүй. 80 гектар таряанай газарые арбан ондоо болгожо хубаагаад, тэрээндээ малаа ээлжээгээр оруулнабди. Харин һүниндөө үнеэдээ дооро голдо, Намаг гэжэ газарта бэлшээнэбди. Хэрбээ тэндээ үдэр, һүнигүй адуулаа һаамнай, ногоониинь гансата муудашаха бшуу. Дээрэ хада газарта бэлшээхэдэ уһан хомор аад, зобооно. Тиимэһээ тэндэнь ехэ цистернэ тодхоод, хобоо табяад, уһа зөөжэ үгэнэбди,— гэжэ отделениин зоотехник Владимир Будаев хэлэнэ.

Эдэ бүгэдын ашаар фермынхид һү һааха, гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ.

Тээсгэн эндэхид өөһэдынгөө арга боломжые хаража үзөөд, Кабанскын совхозой, мүн Мухар-Шэбэрэй «Искра» колхозой малшадай үүсхэлые дэмжэхэ, зунай бэлшээриин хаһада, дүрбэ һара соо үнеэн бүриһөө баһал 1100 килограмм һү һаахын түлөө тэмсэхэ гэжэ шиидээ. Иимэ ехэ дээшэлүүлэгдэһэн уялга абахадаа, ган гасуур болоо, бэрхэтэй хүндэ, энээниие дүүргэжэ шадахагүйбди гэжэ Нугын һаалишадай нэгэниинишье хэлээгүй, бултал улам оролдосотойгоор ажаллаха байһанаа мэдүүлээ. Ажаллананшье. Фермын түрүү һаалишад Прасковья Линейцева, Екатерина Грудинина, Зинаида Семенова, Дари-Ханда Мункуева гэгшэд аймаг соогоо социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Эдэнэр жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 1150—1200 килограмм һү һаанхай.

Нюгын фермынхид саашадаашье һү һааляа улам дээшэлүүлжэ, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө бүрил габшагайгаар хүдэлхэ байһандань гүйсэд этигэнэбди.

М. НАМЖИЛОВ.

Зэдын аймаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нюгын фермэдэ үнеэдэй үдэрэй һаалгын үедэ.

Авторай фото.

ААДАРЛАБА

Манай республикада хаа хаанагүй хура бороо багаар ороно. Гэбэшье зунай тэн — июль һарын эхин дээрэ, тусхайлбал, июниин 30-най, июлиин 1-нэй һүни республикымнай олонхи нютагуудаар аадар бороо ороһон байна. Ахын аймагай түб — Орлик тосхон шадар—22, Түнхэнэй аймагай Моондо нютагта—2, Түнхэндэ—13, Захааминай аймагай Санагада—6 миллиметр хэмжээнэй аадар бороо ороо. Тэрэшэлэн Кабанскда 0,3 миллиметр шиниг нойтон оробо.

Яруунын хойто нютагуудаар, Баунтын аймагай баруун захаар, жэшээлхэдэ, Карафтидта—0,3, Романовкада 0,4 миллиметр хэмжээнэй шиниг нойтон ороо.

Июлиин 1-нэй, 2-ой үдэр, мүн һүни Орлигто—0,5, Түнхэндэ—0,7, Санагада—2, Цахирта—3, Торидо—2, Хяагтада—4, Бэшүүртэ—4, Ново-Селенгинскдэ—2, Мухар-Шэбэртэ—0,2, Улаан-Үдэдэ—10, Кабанскда—12, Шэнэ-Хүрбэдэ—1, Горячинскда—3, Нарһатада—0,3, Баунтын аймагай баруун захын нютаг—Карафтидта 2 миллиметр хэмжээнэй аадар бороо ороо.

Н. ШЕСТАКОВИЧ,
инженер-синоптик.

БУЛАГАЙ ПУНКТДА

Үдын шанга наран үүлэгүй сэнхир тэнгэреэр тамаржа, Аргадын талые шарана. Эгээл энэ үеэр Аргадын совхоздо нооһо хайшалалганай хэр зэргэ ябажа байһан тухай мэдэхэ хүсэлэнтэй машинаар гараа һэмди. Мал ажалай хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулха талаар механик Гуржаб Лубсанович Нимаев маанадтай ябалсаа һэн. Энэ хүдэлмэриин эхилһэнһээ хойшо хайшалалгын пунктнууд дээгүүр үдэр бүхэндэ ябажа, шалгалта хэдэг, дутуу дунда зүйлнүүдые саг соонь усадхадаг байһан. Энээнэйнь ашаар Хадын Бооридо, Хамнигада, Булагта эмхидхэгдэһэн хайшалалга урагшатай һайн гэжэ хэлэлтэй. Хүдэлмэриин 12 үдэр соо нооһо хайшалалгаяа дүүргэхэ гэһэн социалис уялга тус совхозой хүдэлмэришэд, хонишод абаад, яһала эршэмтэй хүдэлжэ байнхай.

Гэбэшье хүн зоной үшөөл дутамаг дээрэһээ олон тоото машинкануудай хэрэглэгдэнгүй баханада үлгөөтэй байдагынь халагламаар. Энэ дутуугаа усадхаха хэмжээ ябуулгануудые совхозой хүтэлбэрилэгшэд абажа байна.

Булагай хайшалалгын пункт хүрэжэ ерэхэдэмнай, эндэ хүдэлжэ байһан 35 хайшашад Боди Доржиевай 571 түлгэ хонидые хайшалжа дүүргэхэеэ байба. Хайшалалгын пунктын начальник Дансаран Лыгденовтэй уулзахадамнай нигэжэ мэдүүлээ.

— Хайшашадаймнай ехэнхинь залуушуул. Тиимэһээ тэдэнэр эсэхэ сусахые мэдэнгүй, үглөөнэй 6 часһаа үдэшын 9 час болотор хүдэлнэ. Тэдэнэр сүлөөтэй сагаа хүхюу сэнгэлигээр үнгэргэхэ дүүрэн арга боломжотой: шатар, даам табидаг, волейбол наададаг, газетэ, журналнуудые уншажа байдаг юм. Үдэртөө 4 дахин эдеэ хоол баридагбди.

Түрүү һуури эзэлһэн эрхим хайшашадта үгтэхэ гурбан шан тогтоогдонхой. Манай пунктын хайшашад энэ шанда хүртэхын түлөө ехэхэн хүсэ шадал гаргана.

Түрүү ябаһан хайшашадтайнь уулзажа хөөрэлдэгдөө.

Һэрюухэн сарай доро оньһото хайшануудай жниганаха, таршаганаха таһалданагүй. Сүлөөгүй хүдэлжэ байһан зоной заримаиинь хоорондоо хөөрэлдөөд, зугаатайгаар энеэлдэнэ.

Багжагар бата бэетэй, хори гара наһанай хүбүүн тээшэ нүхэр Лыгденов заагаад:

— Танилсагты. Манай чемпион,—гэбэ. Гарма Дабаев совхозойнгоо элдэб хүдэлмэридэ ябалсадаг. Хэдэн жэл удаа нооһо хайшалалганда ябалсажа, бараг дүршэлтэй болонхой. Энэ жэлдэ тэрэ илангаяа һайнаар хүдэлжэ байнхай. 7 хоногой турша соо 300 толгой хони хайшалаа. Түрүү һуурида гарахын түлөө үшөө 300 толгой хони зургаан хоног соо хайшалха зэргэтэй. Оролдохо, бүхы хүсэ шадалаа гаргаха байһан тухайгаа нүхэр Дабаев мэдүүлнэ.

Сэрэгэй албанһаа һаяшаг бусаһан Дашинима Бубеев зарим нэгэ залуушуулдал гэртээ амаржа хэбтэхэеэ оролдонгүй, хони хайшалалганай эхилхэлээр өөрынгөө дурые мэдүүлһэн юм. Мүнөө Бубеев хоёрдохи һуурида ябана. Хамта 250 толгой хони 7 хоног соо хайшалаа. Мүн эдэ толгой хони Баргажанай аймагай Соведэй депутат Дынсыма Эрдынеевна Гынденова хайшалаа. Мүрысөөн эршэ дундаа ябажа байна. Эдэ нүхэдэй хэнэйнь түрүүлхэ байһаниинь һаяын үдэрнүүдтэ мэдэгдэхэ.

Гадна Аргадын Дунда һургуулиин һурагшад түрэл совхоздоо хүдэлжэ, али болохоор туһалхын тула ходо оролдожо байдаг. 180 толгой хони хайшалһан һурагшад олон. Тэдэнэй тоодо 8-дахи, 9-дэхи классуудай һурагшад оролсоно. Жэшээлхэдэ, Дашима Ахнаева, Гомбо Самбуев, Бато Базаров, Батор Кубызгеев гэгшэд хоёрдохи жэлээ нооһо хайшалалганда хабаадалсажа, ошотороо аха нүхэдөө ахихаар бэеэ зэһэнхэй.

Нигэжэ Баргажанай аймагай Аргадын совхозой Булагай пунктын хайшашад үүсхэл оролдолго ехэтэйгээр хүдэлнэ.

Ц. ХАМАЕВ.

ЭХИЛХЭҺЭЭ ЭМХИТЭЙ

«Сагаан алта» суглуулха халуун хаһа оробо. Аймаг соогоо эгээн түрүүлэн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз хонидойнгоо нооһо хайшалжа захалаа.

Тус ажахыда хонидой нооһо хайшалха дүрбэн пункт эмхидхэгдэнхэй. Арбузовка гэжэ газарта эгээл олон хайшатай пункт тодхогдобо. Эндэ бүхыдөө 7500 гаран хонидой нооһон абтаха юм. Мүнөө июниин 30-най мэдээгээр энэ пунктда 3 мянга гаран хонидой нооһон хайшалагдаа.

Эгээн түрүүн ахалагша хонишод Ешэ Цоктоев, Дулма Будаева, Надежда Дашадондокова, Нимбу Цындуев гэгшэдэй харадаг хонидой нооһон абтаа. Хүсэ шадалаар һайн ондо оруулһан, хонидоо хабарһаа хойшо зүбөөр адуулһанайнь ашаар нооһон яһала ехэ гарана. Жэшээнь, хонишон Д. Будаевагай отарын хонидһоо түсэбһөө гадуур 2,5 центнер нооһон гараа.

Нооһо хайшалалга дээрэ тэндэхи һургуулиин һурагшад Сергей Халтуев, Булат Жамбалов, Валерий Жимбуев, гэрэй эзэн эхэнэр Цыбик Очирова гэгшэд тус тустаа үдэр бүри 30—40 хонидой нооһо абана. Хайшашан бүхэн даабариингаа ёһоор үдэр соо хорин хонидой нооһо абажа, 70 килограмм нооһо тушааха ёһотой.

Колхозой правлени, партком хайшалагшадай дунда социалис мүрысөөнэй гурим зохёогоо. Пункт шадар халуун эдеэн бэлдэгдэнэ. Нооһо хайшалха агрегадуудые һаадгүйгөөр хүдэлгэхэ бүхы хэрэгтэй юумэн хүү бии.

В. САМБУЕВ.

Сэлэнгын аймаг.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ПААРАИ ХАХАЛАГДАЖА БАЙҺАН ТУХАЙ

1969 ОНОЙ ИЮНИИН 30-най МЭДЭЭН

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	хахалагдаһаниинь
Баргажанай	38
Бэшүүрэй	86
Зэдын	58
Яруунын	81
Загарайн	62
Захааминай	57
Кабанскын	70
Прибайкалиин	40
Хэжэнгын	79
Хяагтын	63
Мухар-Шэбэрэй	89
Сэлэнгын	71
Түнхэнэй	71
Улаан-Үдын	66
Хориин	68

...ИИН АЙМАГ

ТҮРЭЛ НЮТАГУУДААРАА АЯНШАЛГА

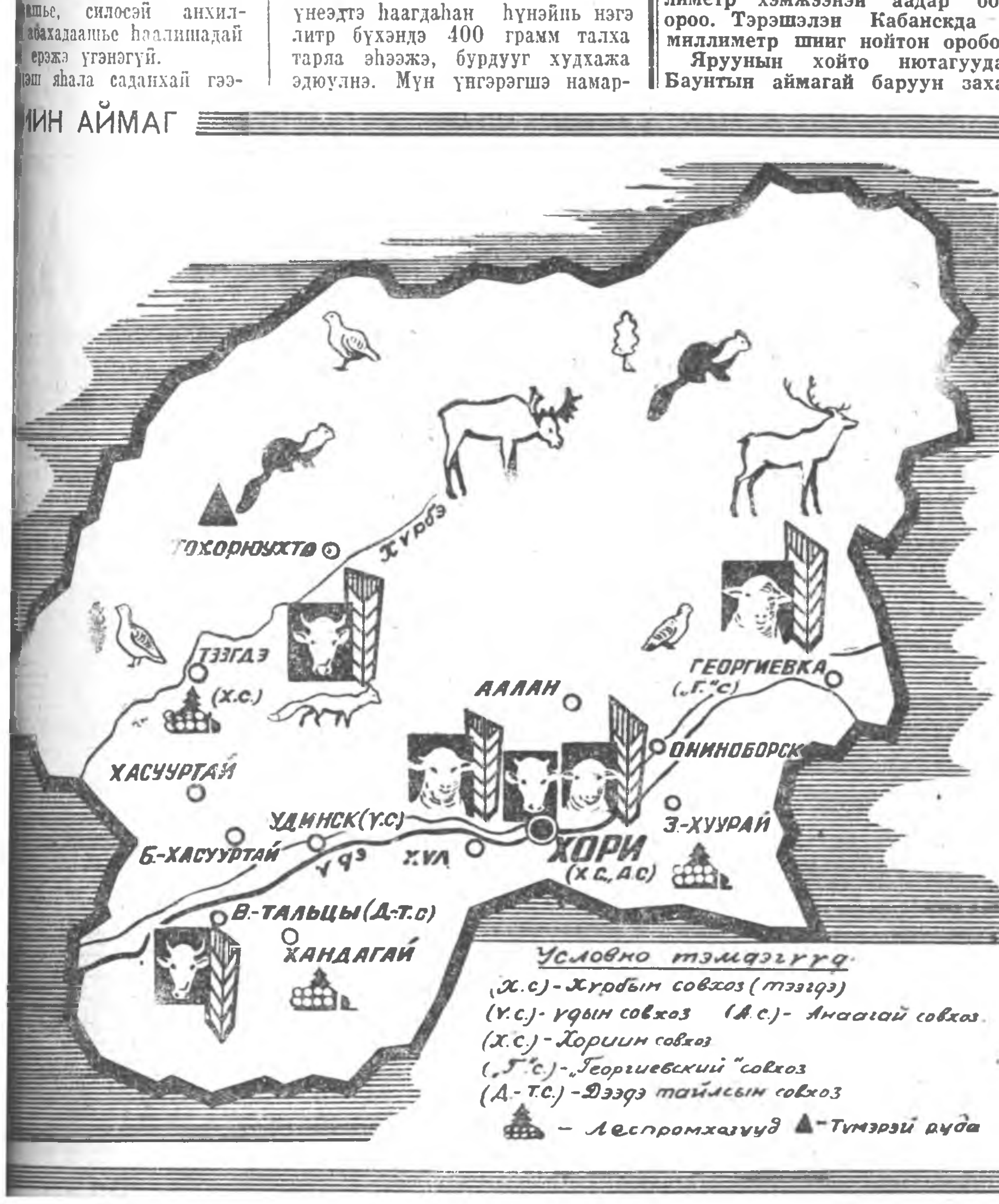

Базар-Ханда Очировна Очирова гуша һайса гаран жэлдэ таһалгаряагүй һаалишанаар хүдэлжэ ябана. Ехэ һү һааха мүрысөөнэй эхи табилсагшадай нэгэн. Ямаршье жэлдэ нүхэр Очирова аймагай һаалишадай мүрысөөнэй манлайда гаралдаад лэ байдаг. Энэ жэлдэ 55 наһа гүйсэжэ, пенсидэ гарабашье бүхэли наһаараа хэжэ ябаһан хүдэлмэреэ орхёогүй, тэрэл мэргэжэлээрээ хүдэлһэн зангаараа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Үдын совхозой Баруун Хасууртайн отделениин һаалишан Б-Х. О. Очирова.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэлтэй дашарамдуулан, Совет засагай үедэ республикын аймагуудай, хүдөө нютагуудай, колхоз, совхозуудай арадай ажахын, соёл културын хүгжэлтые харуулхын тула «Түрэл нютагуудаараа аяншалга» гэһэн гаршаг доро тусхай хуудаһанууд, материалнууд манай газетэдэ толилогдожо эхилэнхэй.

Мүнөө ээлжээтэ хуудаһануудта Хориин аймагай арадай ажахын, соёл культурын хүгжэлтэ тухай, түрүү хүнүүд тухай зураглагдана.

Энээн тухай материалнуудые тус номерой 2, 3, 4-дэхи хуудаһануудта уншахыетнай гуйнабди.

ТҮРЭЛ НЮТАГУУДААРАА АЯНШАЛ…

ЛЕНИНЭЙ ЗАЯАҺАН ЗАМАА…

100

ХАРАНХЫ МАНАН ДЭГДЭЭ, ШЭНЭ БАЙДАЛ ХҮГЖӨӨ

> «...Общественные социалис ёһоор лэ эмхидхэбэл, экономико, эрдэм болон соёлой хүгжэлтые арадай аша туһада зорюулжа, сүлөөтэ ажалда, зохёон байгуулхы хэрэгтэ ажалшадые элсүүлэн жагсаажа, хүнэй оюун бэлигэй, хаба шадабарини бүхы талаараа хүгжэхэ үргэн зам нээжэ шадагдаха байна. Социализм гээшэмнай обществын ажабайдалай ба хүн түрэлтэнэй ажал ябуулгын бүхы һалбаринуудтахи хурдан түргэн, таһалгаряагүй дэбжэлтэ болоно».
>
> *(«В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлдэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай Тогтоолһоо).*

ҮДЭР, ҺҮНИИН һубарилдан үнгэрхэ тума совет арадта, дэлхэйн түрүү хүн түрэлтэндэ эгээл хүндэтэй һанагдаха гайхамшагта ой — Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ой улам бүри ойртожо байна. Агуу ехэ багшын алдарта ойе һайн һайхан хэрэг үйлэнүүдээр, бата бэхи нэгэдэлтэйгээр угтахын түлөө хаа хаанагүй ехэ бэлэдхэл хэгдэнэ. В. И. Ленинэй хэтэ мүнхын сурталые, захяа заабаринуудые, гүн һургаалые хэр зэргээр бэелүүлжэ байһанай дүн энэ үедэ согсологдохо зэргэтэй. Теэд агуу сурталай аша туһаар бүрин эрхэеэ эдлэжэ, засаг түрэеэ барижа, зол жаргалай замаар урагшаа дабшажа ябаһан совет арадта согсолхо юумэниинь тусгаар ехэ, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонь барагдашагүй.

Толгойдоо ухаалан бодожо үзэхэдэ, зүблэлтэ гүрэнэй арад бүхэнэй экономическа, соёл болбосоролой, социальна ажабайдалда ямар ехэ хубилалта болоо гээшэб. Анханда заха хизаараар, углуу шанаагаар оршодог газар нютагуудай, тосхон һууринуудай, айл аймагуудай мүнөөнэй байдал хараад, урданайнь байдалтай жэшээд үзэеыл. Тэдэ хубилалтанууд юугээршье сэгнэшэгүй, юунтэйшье жэшэшэгүйл.

Энэ сэгнэшэгүй, жэшэшэгүй ехэ хубилалта имагтал Ленин багшын байгуулһан Совет засагайл үедэ, тэрэнэй аша туһаар туйлагдаа гээд үшөө дахин дабтая. Энээн тушаа ганса манай Хоринн аймагай хүгжэлтын түүхэ олон юумые хэлэжэ үгэхэ байха.

Совет засаг тогтоһоор зургаан жэлэйнь ой һаяхан болоод байгаа. Мэнэ һая байгуулагдаһан Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Байгалай урда бэеын газар дээрэ түрүүшын дүрбэн аймаг эмхидхэгдэбэ. Тэдэнэй нэгэн хадаа Хорини аймаг болоно. 1923 оной ноябриин 23-да зарлагдаһан хүдэлмэришэдэй, улаан армеецүүдэй ба таряашадай депутадуудай нэгэдэхи съездын документнүүдэй ёһоор болоходо, Улаан-Үдэ Шэтэ хоёрой хоорондохи нэлэнхы ехэ газар дайдада оршоһон 65 сомонһоо манай аймаг анха бүридэһэн түүхэтэй.

Мүнөө дүрбэн аймаг боложо хубаарһан олон тоото нютагуудай айлнууд оройдоол 3527 десятина (тэрэ тоодо 62 дес. шэнисэ) тарилгатай байһан гэхэ. Тэрэ жэлдэ хэһэн тоо бүридхэлэй ёһоор, энэ аймагай айлнуудай газар эдлүүрилхэ гол зэмсэгынь хадаа имагтал модон анзаһан, модон борной байгаа. Баяшуул, шанга шадалтай хэдэн лэ айлайхи плугтай, жаткатай гү, али морин молотилкатай байһан жэшээтэй. Нүүдэл байдалтай буряад айлнуудай гол ажахынь хадаа мал ажал һааб даа. Жэжэ, үүлтэр муутай адууһа малай ашаг шэмэшье ээлтэй бэлэй.

Тэрэ үеын промышленность тухай хэлэхэ болоо һаа, бүришье гайхалтай байха. Мүнөө дүрбэн аймагай эзэлжэ байһан нютаг тосхонуудта арһа элдэхэ хоёр завод, кузницатай 120 шахуу түмэршэ дархашуул бии һэн хаш. 1923 ондо Хори тосхондо слесарно-кузнечнэ мастерской эмхидхэгдэһэн байгаа. Тэрэ үедэ жэлэй туршада 100—120 мянган түхэригэй эд бараа наймаалха шадабаритай кооперативна арбан нэгэдэл тоологдогшо бэлэй. Эгээл томонь Нарһатада байгаа. Тэрэ нэгэдэл өөрын мастерской-кузницатай, ууралаар хүдэлдэг тээрмэтэй һэн гэхэ.

Арадай гэгээрэл болбосоролые абажа хараха болоо һаа, тэрэ үедэ дандаал үзэг бэшэг мэдэхэгүй, ном һудар гээшые гартаашье баряагүй, нюдэндөө хараагүй байһан юм. Аймагай анха тогтоходо, һургуулиин наһанай зургаа мянгаад үхибүүд бүридхэлдэ абтаа, харин тэдэнэй миил 12 процент шахууль айлнуудай гэртэ эмхидхэгдэһэн эхин һургуулинуудта һураа боложо байгаа бшуу. Һургуулида үзэхэ ном, һуралсалай хэрэгсэлнүүд захагүй дуталдаха. Тэрэ үедэ ном заажа байһан багшанарай дииләнхи олониинь өөһэдөө эхин һургуулиин эрдэмтэй хүнүүд ябаа. Энэ үргэн газар дайдын үбшэн зониис Хүлэй больница, Доомно-Яруунын врачебнэ амбулатори, Тэлимбын ба Дээдэ-Тайлсын фельдшерскэ пунктнууд аргалха зэргэтэй байгаа. Теэд хаанаа хүрэлтэйб. Лама, бөөнэр, эльбэшэн, жадхашан лэ зоргоороо ошодог, хүн зонние хуурадаг һааб даа.

Имэл байгаал даа, тэрэ үеын хүдөөгэй ажабайдал, ажахынь, хүн зонойнь соёл болбосорол ба ажаһуудал. Имэл эрхэ байдалтай үе сагта анха мүндэлөө юм Хорини аймаг, нютагай захиргаанай шэнэ түхэлэй бүридэл, шэнэ сагай засаг түрэ.

Нютагтаа Совет засаг байгуулгын ехэ тэмсэлэй манлайда ябалсажа гараһан түрүүшын коммунистнууд, комсомол үетэн, зоной дундаһаа урган гараһан эдэбхитэд шэнэ засаг түрые улам бэхижүүлхын түлөө, аймагайнгаа экономикые, соёл культурые хүгжөөхын түлөө хамсыгаа шамажа ороо һэн. Партиин, комсомолой зэргэ бүри ургаа, хүдэржөө, өөрынгөө талада нютагайнгаа шударгышуулые улам олоор жагсаагаа.

Коллективизаци, соёлой революци, түсэбтэ табан жэлнүүд, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүрөөтэ жэлнүүд, арадай ажахые, соёл культурые хүгжөөхын түлөө ехэ тэмсэлтэ һүүлэй хорин гаран жэлэй үе! Ингэжэл 46 жэл хойно хойноһоо һубарилдан үнгэрхөө байнал. Хүн түрэлтэнэй хүгжэлтын түүхэтэй жэшэхэ болоо һаа, энэмнай богонихон лэ үе сагаа гээшэл даа. Гэбэшье урдань эгээл гээгдэнги, заха үзүүр газарнуудай нэгэн байһан Хорини аймагай арадай ажахы, соёл гэгээрэл, хүн зоной ажаһуудал ямар ехээр хубилааб даа. 45 жэлэй саада тээ тогтоһон Хорини аймагһаа Яруунын, Хэжэнгын, Загарайн (зарим хубинь) аймагууд шэнээр бүридэжэ таһараа.

Манай аймаг анханда гол түлэб мал ажал эрхилдэг ажахытай байгаа һаа, тарян ажалаар нилээд баян болоо. Хамаг хүдэлмэри оньһон техникын хүсөөр хэгдэнэ гэхэдэ үлүү юумэн үгы. Мүнөөнэй шэнэ техникээр хангагданхай промышленностиин шэнэ шэнэ һалбаринууд урган хүгжөө. Аймагаймнай гурбан леспромхоз жэл бүхэндэ Эхэ оронойнгоо томо томо барилгануудта 900 мянга шахуу кубометр модо ябуулна. Ганса 1968 ондо эдэ предприятинууд долоо миллион гаран түхэригэй продукци үйлэдбэрилөө.

Хүдөө ажахын хүгжэлтэ тухай хэлэхэ болоо һаа, баһал барагдашагүй олон тоонуудые, сасуулжа харуулһан жэшээнүүдые дурдажа боломоор. Зүгөөр диаграмма болон тусгаар мэдээсэлнүүд соо тэдээн тушаа хэлэгдэһэн тула дабтаһанай үлүү. Адууһа мал үсхэбэрилхэ, тарян ажал хүгжөөхэ арга боломжо манда элбэг. Теэд урдань эдэниие ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэнь бэрхэтэй һааб даа. Үгытэй ядуу, мүн дунда шадалтай таряашад хамтын ажал эмхидхэжэ, ажахыгаа нилээд урагшань татаа һэн. Дайнай урда тээ аймаг дотор 22 артель бии байгаа. Хожомынь хамтаржа, томонууд болоод байтараа, гүрэнэй ажахынууд (совхоз) болон хубилһан юм. Ингэжэ мүнөө зургаан томо совхоз хүгжэжэ байна. Үдын, Анаагай, «Георгиевский» совхозууд гол түлэб хони үсхэбэрилнэ, Хүрбын совхоз мяханай шэглэлтэй.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон аймагай малшад яһала һайн амжалтатай. Һү, мяха гүрэндэ тушааха хахад жэлэй түсэб июниин эхеэр дүүргэгдэө. Жэлэй түсэбые дүүргэлгэдэ ядалдахагүй бээз. Энэ унжагайрһан хабартаа хүйтэн, мүнөө халуун ган гасуур саг совхозуудта нилээд түбэг татаха шэнжэтэй. Тиигээшье һаань, энэ бэрхэшээлые дабахал гэһэн эрмэлзэл хэзээдэ диилэхэ байһаниинь элитэ.

Түрүүшүүлэй зэргэ улам ургана. Һаалишад Ш. Ахтямова, Б-Х. Очирова, Д. Сахияева, Ц. Бадмаева гэгшэд нёдондо хоёр мянганай дабаае гаталаа һэн. Хонишодой манлайда КПСС-эй обкомой гэшүүн Н. Л. Тогмитова, партиин гэшүүд Ленинэй ордено О. Т. Тагаров, С. Н. Сойжонов, Б. Ж. Жамбалов, Г. Н. Скворцов болон бусад жагсанхай. Эрхим механизаторнуудай нэрэ соло дуудаха болоо һаа, баһал хэдэн арбаадаараа үргэлжэлхэ.

Соёл культура дээрэ ямар ехэ хубилалта болоо гээшэб. Тэрэниие баһал тоо баримтанууд гэршэлжэ үгэнэ. Хүдөөгэй интеллигенци урдаа хараха түшэг тулгууримнай, олонийтын дунда соёл гэгээрэл бадаруулагша хүсэн болонхой байһаниинь мэдээжэ.

В. И. Ленинэй мүнхэ һургаал бэелүүлэн, туйлагдаһан ехэ амжалта зүн дэгээн бүтээ бэшэ. Эмхидхэлэй, политическэ ехэ хүдэлмэриин аша үрөөр лэ, агуу багшын байгуулһан Коммунис партиин сэсэн мэргэн политикын, асари ехэ туһаламжын лэ ашаар амжагдаһан имэ гайхалтай хубилалта ха юм даа. Энэ хугасаада эмхидхэгшэ хүсэниинь, политическэ ударидагшань аймагай партийна организаци, тэрэнэй эдэбхитэй гэшүүд байгаа, байһаар, байхашье.

45—46 жэлэй саада тээ арбаад хүрэхэтэй үгытэй гэшүүдтэй ячейкэ байһан коммунис организаци мүнөө ямар ехэ хүсэн болооб. Аймагай партийна организаци 63 эхин организацинуудһаа бүридэнэ. Тэдэнэй зэргэдэ 1200 гаран коммунистнууд жагсанхай. Ажалша зоной түрүү отряд, манлай бологшо аймагай партийна организаци хадаа ерэхэ сагай бүри ехэ амжалтын түлөө олонийтые толгойлхо, ударидаха хүсэн мүн. Энэл хүсэнэй ударидалга доро дутуу дундануудаа ябууд усадхажа, Ильичэй ойе ехэ амжалтаар угтаха гэжэ аймагай үргэн нийтэ ажалшад зоригжонхой.

В. ГУМПЫЛОВ.
КПСС-эй райкомой секретарь.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ГЕРОЙ ДАРМА ЖАНАЕВИЧ ЖАНАЕВ

«1920—1922 онуудай үедэ энэ һургуулида һураа һэн» гэжэ барламал бэшэгтэй шэрэм хабтагай Хорини дунда һургуулиин байшангай урда хапада хадаатай. Д. Ж. Жанаевай нэрэмжэтэ үйлсэ Хоридо бии. Тэрэнэй үндэр нэрые эндэхи пионернүүдэй байшан зүүжэ байдаг.

Д. Ж. Жанаев Хорини сельсоведэй Худанай-Бэлшэр нютагта түрэһэн, Хорини аймагта 1922 ондо комсомолой түрүүшын организацие байгуулагшадай нэгэн. 1925 онһоо КПСС-эй гэшүүн. Хорини аймагта Совет засаг бэхижүүлхэ тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан Дарма Жанаевич Москвагай электрификациин институдай хүдэлмэришэнэй факультет дүүргэжэ, инженер мэргэжэлтэ… Ихэлээрээ Хориһо… түрүүшын инженер… гэн мүн болоно.

1941 оной ноябрь… Эсэгэ ороноо хамгаа… ехэ дайнда эрэлхэг… гоор эсэс хүрэтэрнь… саа. Гурбан орде… медальнуудаар ша… Дайнда баатарай ү… һан Дарма Жанаев… оной июниин 26-да… Союзай Геройн нэр… гогдоо бэлэй.

ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНТО АЖАЛАЙ БААТАРНУ…

О. Т. ТАГАРОВ

Буряад орондоо алдар сууда гараһан ажалша бэрхэ малшадай нэгэн. Сельсоведэй түрүүлэгшэ, колхозой хонинной фермые даагша ябаһан үнэнэй коммунист. Ажахынгаа хонин һүрэгэй мүртэйгөөр үдэжэ үгэхэгүйе хаража ябахадаа, «яахадаа имэ юумэн тохёолдоноб» гэһэн бодолгодо абтадаг бэлэй.

Һайхан сэдьхэлэй гүн уряалаар тэрэ хонишон боложо хүдэлөөд туршаха дуратай байһанаа мэдүүлээ һэн. Тэрэ гэһээр арба һайса гаран жэл болобо. Ойдоп Тапхаевич өөрөө һүрэг хони харууһалха зуураа, отделениингээ эхэ хонидой отарануудые даадаг хонишодой эгээл ахалагшань.

Анаагайнгаа совхоз соо Хүтэл-Нуурай хонишодой эгээл эрхим үрэ дүн туйладаг болоһониинь Ленинэй ордено хонишоной габьяа гэжэ тэмдэглэлтэй.

Е. С. КУРИГАНОВА

Арба найматайһаа эхилжэ, 27 жэлэй туршада Хорини дунда һургуулиин эхин классуудай багшаар хүдэлжэ ябана. Түрүүн һургуулида орохоёо ерэһэн үхибүүдые абаад, нэгэдэхиһээ эхилээд, дүрбэдэхиие дүүргэтэрнь һургадаг дүй дүршэлтэй багша.

Бага наһатаниие хүмүүжүүлхэ, һургаха хэрэгтэ аша габьяатай байһанайнь түлөө Екатерина Сутаевнада РСФСР-эй һургуулинуудай габьяата багша гэһэн нэрэ зэргэ олгогдонхой. Ленинэй орден үбсүүндэнь яларна.

— Хаанта засагай үе һаань, манай бүлэ, Суутайн Хуриганай үри бэенэр уг таһарһаншье байхадаа болохо һэн аабза. Теэд шэнэ үе сагта хүн болоһон хоёр басаганиинь зон нүхэдэй ашаар нэрээ нэрлүүлжэ ябана гээшэбди,— гэжэ Екатерина Сутаевна омогорхон хөөрэдэг.

П. М. БОЛДЫ…

Хорини леспромхо… Хуурайн модо бэлэдхэ… тын модо шэрэдэг… ный жолоошон. Анха… имэ мэргэжэлтэй х… шэн боложо хүдэлһөө… үнгэрбэ. Үбэл зуние… хүйтэн халуунһаа з… гүй хүн.

Хүдэр бэетэй, алиб… шээлһээ тунхаридаг… сэхэ хүдэлмэришэн лэ… ладаа, эдэ эрид эгэ… дые гатална. Өөрынгөө… лые эрхимээр шудалһа… П. М. Болдырев түсэб… жэлэй үедэ габшагайта… жэ, ажалай эрхим үрэ… лаһанайнгаа түлөө 1… Ленинэй ордендо хүр…

Тэрэл эршэ хүсэеэ у… гадхажа ябана. Таба… түсэбые болзорһоонь у… гэхэ, В. И. Ленинэй… 100 жэлэй ойе амжал… угтаха ехэ мүрысөөнэй… да алхална.

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

АЖАЛАЙ ХАРГЫГААР

ЭНЭ ЭХЭНЭРЫЕ олон лэ хүн таниха. Ганса нютагайнь, совхозойнь зон бэшэ ааб даа. Харин бүхэли аймагай улад таниха гэхэдэ алдуу огто болохогүй байха. Тэрэнэй портрет, фото-зураг Анаагай совхозой конторын, мүн өөрынь хүдэлдэг гурбадахи отделениин түрүүшүүлэй самбарнуудта хадаатай байдаг. Хорини центртэ, КПСС-эй райкомой дэргэдэ түхеэрэгдэһэн аймагай Хүндэлэлэй самбарта һуулгагдаһан габшагайшуулай дүрэ зурагуудай дунда баһал оролсоод байха. Тэрээн тухай газетэнүүдтэ бэшэгдэһэн магтаал уншаагүй хүн олдохо аал? Суглаан, зүблөөншье болог, элидхэл соо энэл эхэнэрэй нэрэ дурдагдаад лэ байдаг шуу. Юрэдөө хүндэтэйл, аша габьяагаа суурхуулһан лэ хүн гээшэ ха.

Теэд энэмнай хэн гээшэб?

...Бидэ гэртэнь һуунабди. Бага хүбүүдынь эхэһээ һаланагүй, хажуугаарнь эрьелдэнэ. Тэрэ столдо һууһан наймадахида һурадаг басаганиинь уншажа байһан номһоо нюдөө таһалнагүй. Һая апрель һарада Москва, ВДНХ ошоһон тухайгаа Дышигма һанан һанан. оншотой зохидоор хөөрэнэ. Хараһан үзэһэн юумэнүүдынь толгой соонь табяатай шэнги нюдэндэнь үзэгдэнэ хэбэртэй. Теэд али зэргын гоё һургаал боломоор юумэнүүдые хараа даа. Нэгэ һуудалаар дууһан хэлэхэ аалши.

— Түрүүшын үдэрнүүдтэ хараһан юумэеэ ухаандаа буйлуулжа, тиимэ юумэн гээшэ гэжэ бодохошье урмаяа ологшогүй һэм. Тиимэ мүртөө Москва соогуур зайха, ябаха дуран хүрэхэ. Теэд төөришэхэ хүй гүб гэжэ түбэгшөөхэш. Тиигһээр баһа дадагдаа болоо, түдэгэсэхээшье болигдоо һэн,— гэжэ энсэбхилэн һуужа Дышигма хөөрэхэ юм.

Дышигма Базаровна Сахияева Москва аймагайнгаа бусад түрүү һаалишадтай суугтаа ошоһон юм. Үдын совхозһоо Базар-Ханда Очирова, Шамсанур Ахтямова, өөртэйнь нэгэ фермэ дээрэ хүдэлдэг Цырма Бадмаева—эдэ дүрбэн 1968 ондо үнеэн бүриһөө хоёр мянганһаа дээшэ килограмм һү һаажа. аймаг соо түрүүлһэнэйнгээ түлөө имэ һонин аяншалгын шагналда хүртэхэ хубитай байшоо.

Дышигмагай ажалай түрүүшынь амжалтын түлөө энэ шагнал олгогдоо бэшэ даа. Дүшэн табатай болоһон энэ буряад эхэнэрэй ажаябадалай намтар болбол габьяата ажалай, мэргэжэл түгэс шадабарин, үнэн сэхэ сэдьхэлэй үльгэр жэшээ мүн болоно бшуу.

— Арбан гурбатайһаа ажалай амта танижа эхилһэн хүм даа. Элдэбын юумэ хэхэшье саг тохёолдоо. Юрэдөө столойл саана һуужа, шоото татажа, бэшэг ташаг бэшэхэһээ бэпые хуул үзэгдөө даа.— гэхэ юм Дышигма.

Нээрээшье тэрэнэй гар олон лэ янзын хүдэлмэри хэжэ үзөө. Таряа хадаа, ургаса хуряагаа. үбһэ сабшаа, модо отолоо, шэрээ, малшанаар хүдэлөө... Механизаторааршье ажаллаад туршаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай фронтнууд дээрэ гал дүлэнэй соробхилжо байһан үедэ комсомолой путёвкоор ВЛКСМ-эй гэшүүн Дышигма трактористнуудай зургаа һарын курсада Элхн тосхон ерэбэ. «ХТЗ» гэжэ колесно, «НАТИ» гэжэ түлеэн түлишэтэй тракторнуудые шудалха, жолоодоходо ямаршье орёо агша һэм. Үшөө тиихэдэ «Коммунар» комбайн бүришье һаа хүдэр бэлэй. Теэд шуналтай шамбагай бушуул һэн туладаа, залуу наһанай охиной эршэтэйл һэн туладаа Дышигма тэрэ сагай олдохоёо шухаг мэргэжэл шудалжа шадаа бэлэй.

Курса дүүрэбэ. Нютагаа бусахадань, ургаса хуряаха саг тулашанхай, алтан тарян долгилжол, даллажал байгаа һэн хаш. «Коммунар» онгосын штурвал шүрбэһэлиг хүдэр. мундуу басаганай гарта шангаар адхагдажа, тарян далай соогуур тамарһан гэхэ. Дууша басаганай хонгёо аялга үдэшэ, үглөөнэй суурянда мотоорой абяантай нэгэдэн, Буламай талаар суурятадаг лэ байгаа. Ингэжэ малша бүлын юрын лэ нэгэ айдар залуу басаган нютаг соогоо эгээл түрүүлэн шахуу булад «агтын» жолоо бариһан юумэл даа. Энээхэн нэгэ бишыхан баримта олон лэ асуудалда харюу үгэхэ байна бшуу. Хүдөө нютагтамнай Октябриин хубисхалай асарһан социальна имэ ехэ хубилалта ха юм даа. Басаган хүн — тракторист, комбайнер, булад «агта» хүллэгшэ болоо. Һүрхэй даа. Дүшөөд оной эхинэй уряа имэл байгаа һэн.

Дышигма хаанашье, ямаршье хүдэлмэри хэхэдээ, зааханшье тунхаряа гэжэ байгаагүй. Хэл гэһэн юумыень хээд, ошол гэһэн газартань ябалсаад лэ гарадаг, имэ урагшаа сэдьхэлтэй. оюун бодолтой, үнэн сэхэ, нютагай юрын лэ басагадай нэгэн ябаа бшуу. Эгээл үни удаан хүдэлһэн хүдэлмэринь һаалишан юм. Хорёодһоо нааша жэл болобо. Һаалишан! Энэл мэргэжэл эрхимээр шудалжа, хамагһаа һайн амжалта туйлаа, бусад нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулаа. Энэл ажалаараа суута хүнүүдэй зэргэдэ жагсаа, нэрээ нэрлүүлээ, алдар солоёо дуудуулаа. Мүнөөшье дуудуулһаар.

Нёдондо Хоридо анха түрүүшынхеэ дүрбэхэн лэ һаалишад хоёр мянганай богоһо алхаа. Энэ тиимэ бэлэнээр дабагдаһан хило бэшэ. Теэд Дышигма Базаровна урдань үзэгдөөгүй дабаануудые түрүүлэн гатала гаталһаар энэ хүрэжэ ерээд байна бшуу. Урдаа байһан дабаануудые баһал хамагһаа түрүүлэн дабаха хабатай, эрмэлзэл зоригтой. Дышигмагай габьяата ажал, нийтын ехэ ажал ябуулга үндэрөөр сэгнэгдээ. 1966 ондо тэрэниие Эхэ оронойнмай дээдын засаг түрэ Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаа һэн. Тэрэ коммунис ажалай ударник. РСФСР-эй хүдөө ажахын социалис мүрысөөнэй отличник.

Эдэбхитэй коммунист Дышигма Базаровна нэгэнтэ бэшэ КПСС-эй райкомой гэшүүнээр, аймагай, сомоной Соведүүдэй депутадаар һунгагдаа. Арга шадалаараал боложо, эдэ ехэ этигэл найдабаринуудыень харюулжа, магтаал сууда хүртэжэ ябаһыень баян дэлгэр ажалайнь намтар гэршэлнэ ха юм даа. Дышигма Базаровнагай намтар хадаа «Хорини элдин хонгор нютагуудай ажалша бэрхэ эхэнэрнүүдэй бүрин эрхээ эдлэжэ байһые, ургалта, дэбжэлтые харуулһан үльгэр жэшээ, бодото баримта мүн.

Имэ ехэ социальна шэнжэтэй хубилалта асараа юумэл даа, Совет засаг, партиин гүн сурталь!

Ф. ХАНДАРХАЕВ,
«Шэнэ Үдэ» газетын редактор.

Хорини леспромхозой Зүүн-Хуурайн пункт социалис мүрысөөндэ республика соогоо түрүү һуури эзэлжэ ябадаг. Түрүү коллективэй отолһон модон Анзагай эрьедэ асарагдажа байдаг.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ХУБИ ЗАЯАГА…

БАЯН-ГОЛ. Манай тосхон имэ дэлгэр нэрэтэй юм. Эгсэ дүшэн жэлэй саада тээ Үдын голдо түрүүшын хамтын ажал тогтоогдоо һэн. Үмсын ажалта үгытэй ядуу, дунда шадалтай хэдэн айлнууд бии үгы зөөри зөөшөеэ нэгэдхэжэ, коммуна болоходоо, энээхэн лэ газарта байра байдал түхеэрээд, хамтаржа һууха, энэ нютагтаа Баян-Гол гэжэ нэрэ үгэхэ гэжэ шиидэһэн байгаа ёһотой. Лаб тииһэншье байха.

Бүгэдөөрөн нэгэ тэгшэ, баян дэлгэр ажаһууха, бүрин эрхээ эдлэн түбхинэхэ, жаргалта саг тээшэ шармайха гэжэ түрүүшын коммунарнууд һайн һайхан хэрэг үүдхэһэн, шанга тэмсэл хэһэн хүнүүд ааб даа. Түрэл нютагаймни тэрэ сагай түрүү үзэлтэ эдэбхитэйшүүлэй анха түрүүлэн һуури табиһан Баян-Гол мүнөө энэ урламни байнал даа.

Мүнөөнэй энэ Баян-Голһоо баруулжа зүүлжээ, урагша хойшоо нэмжыһэн тала дайда хадаа урдань хэдэн жэжэхэн бүлэг бүлэг нютагууд боложо хубаардаг байгаа. Дандаа буряад айлнууд һуудаг һэн. Гэбэшье хүршэ Хахирай үртөөгэй, Дабаатын, Хайлааһатын ород айлнуудтай үни саһаа харилсаатай, тала танилнууд байһан ааб даа. Тэрэ харилсааниинь Совет засагай үедэ бүри бэхижээ, улам хүгжөө. Баян-Голой мүнөөнэйнь байдалые хараха болоо һаа, бүришье һонирхолтой.

Манай Баян-Гол мүнөө Үдын совхозой гурбадахи отделениин түб. Отделениин мэдэлдэ ородог ажалшад гол түлэб хонин ажал эрхилдэг. Хонин һүрэгнай 17 мянга гаран болоод байна. Зүгөөр эндэ үйлэдбэри тухай дэлгэрэнгыгээр тогтохоёо һананагүйб. Отделениин хүн зон тухай хөөрэхэ хүсэлэнтэйб. Юуб гэхэдэ, манай отделениие олон үндэһэ яһатанһаа нэгэдэһэн интернациональна коллектив гэжэ алдаршуулдаг. Тиигэжэ хэлээшэнь тон зүб.

Интернациональна коллектив! Хүдөөгэй буряад нютагай үндэһөөрөө хубилһан түхэл шэнжэнь эдэ үгэнүүд соо багтана бэшэ гү? Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай урдахи 1940 он ябажа байгаа һэн. Эгээл тэрэ жэлдэ тиихэдэ Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо хэдэн бүлэ татар айлнууд Татарай АССР-һээ нүүжэ ерээд, гэшүүд болон ороһон юм. Ингэжэ олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн коллектив гүүлэхэ түрүүшынь эхин табигдаа бэлэй. Нүүжэ ерэгшэд ажалша бэрхэ хүнүүд байжа, имэ газартаа хүндэтэй, үнэн сэхэ гэшүүд болон нэгэдэһээр имэ олон жэл үнгэрһэбэ х…

Тэдэ айлнууд түбх… жаа, үхибүүдынь «гар… да, хүлөө дүрөөдэ хүр… үзэеыл даа. Тэрэ жэл… нов гэжэ нэгэ айлайх… суг ерэлсээ бэлэй. Ха… тэрэ айлнай дүрбэн ай… жо һаланхай. Эсэгын… нид, Сагит гэгшэд сов… механизаторнууд. Эдэ… Минвали коммунист, һ… фермын һаамхай үнеэ… дāг, харууһалдаг суу… Минвалиин хүдэлдэг… совхоз соогоо түрүү зэ… садаг. Энэ жэлэй түрү… талай социалис мүрыс… гөөр нэгэдэхи һуури…

Анхан нэгэл айлай… Газисовтан мүнөө гүр… айлайхи. Гаяс хүбүү… коммунист, отделениин… раха тракторист, комб… хэдэ Богиз шофер м… баһал бэрхэ механиза… һоо ерэгшэд ганса м… нууд бэшэ. Хүдөө а… лэдбэриин элдэб мэргэ… һан хүбүүд, басагад т… даһаа олдохо. Галим… медзянов ахалагша х… шаалтай. Эрхим малша… Ингэжэ аяар Татарһ… айлнуудай үндэһэниинь…

...ВААҺАН МҮНХЭ ҺУРГААЛААР

...ЭРЭ САГАЙ ХАТУУДА...

(Үнинэй коммунистын дурдалга)

...И! ЛЕНИН багшын бай-...ан Совет засаг манай ...он мандаһаар табадахи ...ажа байгаа бэлэй. Гэ-...гал далайһаа зүүлжэхи ...ада Совет засагай түлөө ...эл үшөөл үргэлжэлһөөр ...э үедэ манай Хори бу-...таг, тосхонууд ДВР-гэй ...гаа. Тэрэ сагта үгытэй ..., түрүү үзэлтэ хүнүү-...хэл бодолдо «Ленин», ...н хубисхал», «Совет ...эн жабхаланта үгэнүүд ...р шэнгэһэн, зол жар-...эхэл байхабди гэжэ ба-...дэг байгаа. Тэрэнэйл ...н һайхан, зол жарга-...ай түлөө ами наһаяа ...й тэмсэдэг һэн.

...22 ондо Хориин приход-...ули дүүргээд, эндэ эм-...эн багшанарай курсада ...эн бэлэйб. Тэндэ холо ...тагуудай хүбүүд, баса-...һан байгаа. Нютагай аха ...хорёод оной комму-...айударидалгаар 1922 ...ь һарада ревсомолой ан-...шын организаци Хоридо ...зорилгоор съезд зарлаг-...И. Тэрэ съезд дээрэ 1917 ...СДРП-гэй гэшүүн М. Н. ...й үгэ хэлэһые огто мар-...үб. Комсомолшуудай үг ...тухай хөөрөө, Коммунис ...хэрэгэй түлөө, Совет за-...ан мандаха хэрэгэй түлөө ...гнэн сэхэ байхые уряалаа ...

...э Корнил Языков, Дар-...аев, Базаржан Будаев, ...Трунев, Санжа Ширабон, ...сырев, Николай Козлов, ...Эрдынеев болон бусад ...һураһан нютагай хүбүүд ...ой зэргэдэ жагсаа һэмди. ...ай хатууда Совет засаг ...а бэхижүүлхэ тэмсэлдэ ...гээр хабаадалсаха гэһэн ...эй эхин табигдаа һэн. ...олдо абтаһан жэлэйм на-...унай захиргаан байһан ...уд болюулагдажа, ревко-...уулагдаба. Минии түрэ-...оүүһан Байсын-Үбэр ню-...лүүдэй хошуунай упра-...лтэй байгаа. Шэнэ хуби-...ёһоор Эгэтын хошуунай ...огтоогдоо. Тэрэнэй мэдэл-дэ сомоной хэдэн ревкомууд оро-дог болоо һэн. Арбан долоо наһаяа гүйсэһэн намайе Байсын-Үбэрэй сомоной ревкомой түрүүлэгшээр һунгажархиба. Тэрэ сомондо Байсын-Үбэр, Анаа, Доодо-Анаа, Худанай-Бэлшэр гэхэшэлэн хэдэн нютагууд орогшо һэн.

Иигэжэл түрэһэн нютагтаа байгуулагдаһан Совет засагые улам бэхижүүлхэ ехэ тэмсэлдэ оролсоггоо бэлэй. Олониитын дунда хүдэлмэри ябуулха ямар тиимэ дүршэл байха һэм даа. Ниитэлһэн, гуримшуулһан хуули ёһон гэжэ байгаагүй. Шэнэ засагта эсэргүү үһөө жүтөөн, хорото ябуулгануд халтад гэхэдээл барга байдалтай, гэнэн хонгор, эрдэм һургуулигүй хүдөөгэй үмсын ажалтаниие үймүүлхэ, худхуулха. Тэрэ үеын байдалаар болоходо комсомолшуудай, ревкомуудай хэхэ юумэн ехэ байгаа. Эдеэ хоолой налог татаха, малай үүлтэр һайжаруулха, тарилга хүүлэхын тулада үгытэй шадалтай айлнуудые хүрэнгын үрэһөөр, плугаар хангаха, улаа шэрэлгэ эмхидхэхэ, ариг сэбэрые сахиха, аргаламжа эмхидхэхэ, үхибүүдые һургуулида оруулха, үзэг бэшэггүй байдалые усадхаха зорилгоор ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха гээшэ эгээл гол хэрэгнай байгаа. Хубарагуудые дасанһаа гаргаха хүдэлмэри бүришье һаа зүрилдөө ехэтэй агша һэн.

Иимэ удхатай ажал ябуулга хэжэ байха үедэмнай балгадай хүдэлөөндэ нэрбэгдэһэн хүнүүд ехэл һаад тойбо татадаг һэн. Баяшуулай, ламанарай, элдэб идхалгашадай помнолдо нэбтэрһэн ушар ёһо мэдэхэгүй жинрэй зарим хүнүүд, атаман Семеновой сэрэгэй үлэгдэлнүүд отряд болон нэгэдээд, тодхор хэдэг байгаа. Тэдэнтэй гартаа буу барижа тэмсээгүй хада толгой дээрэшни ғараха жэшээтэй һэн. Сэхынь хэлэхэдэ, Байсын-Үбэрэй айлнуудай хахадынь, анаагайхидай, худан-бэлшэрэйхидэй хорёод процентнь гэхэшэлэн энэ үймөөнэй охиндо нэрбэгдэһэн байгаа.

Иигэһээр байтар багша Ленинэй заабаряар Буряадай Автономито Совет Социалис Республика байгуулагдажа, нютагуудтахи арадай засаг түрэ улам бэхижээ, хүн зоной үзэл бодол шэнэ коммунис сурталай нүлөөдэ болбосоржо, гэгээн һайхан, зол жаргалта үе саг тээшэ бата гэшхэдэлтэйгээр алхажа захалаа бшуу.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе угтажа байһан энэ түүхэтэ үедэ тэрэ сагай хатуу эрхэ байдал, агуу багшын суртал мүнхэлхэ хэрэгтэ шадал зэргээрээ хабаадалсахын тула хэһэн ажал ябуулга һанаанда орогдоод лэ байдаг. Түрүүшын комсомолшуудай диилэнхи олониинь Ленинэй партиин гэшүүндэ абтажа, коммунис организаци нилээд хүсэтэй болоо. Иигэжэл тэмсэлэй болон хүгжэлтын шатануудые дамжа дамжаһаар энэ ерээд байнабди. Жабхаланта хубилалта, гайхамшаг амжалта Совет засагай үедэ туйлагдаа. Энэмнай имагтал Ленин багшын, тэрэнэй байгуулһан Коммунис партиин асарһан ажахын, соёл гэгээрэлэй, социальна ехэ илалта ха юм даа. Энээниие минии түрэһэн Хори нютагай мүнөөнэй байдал гэршэлжэ үгэнэл даа.

Д. ЦЫДЕНОВ,
тусхай пенсионер, 1925 онһоо КПСС-эй гэшүүн.

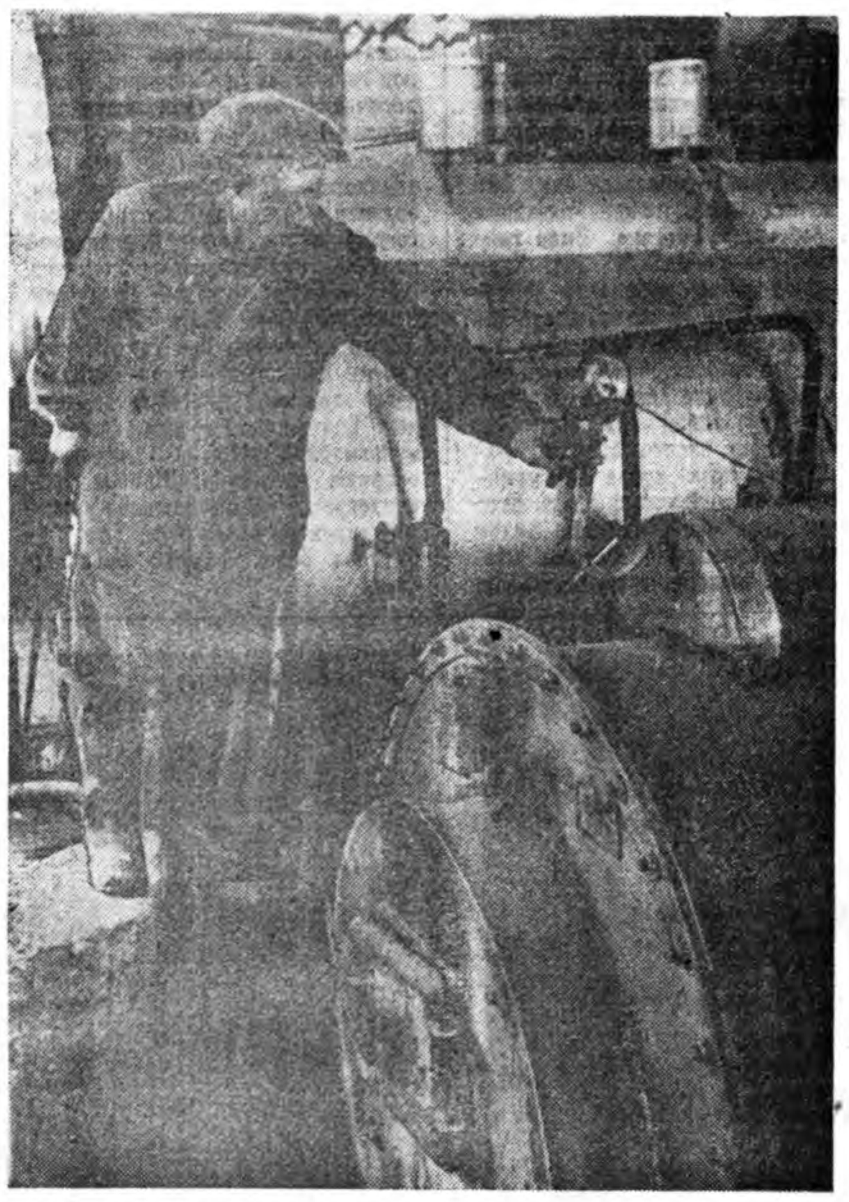

Анаагай совхоз һаалиин фермэнүүдые оньһожоруулха талаар горитой хүдэлмэри хэжэ байдаг. Үнинэй механизатор Иван Федорович Суровой Хүтэл-Нуурай фермын оньһон түхеэрэлгэнүүдые хүдэлгэдэг мэргэжэлтэ.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ШЭНЭ САГАЙ ШЭНЖЭ ИИМЭЛ

Модон борной, морин анзаһа болон сеялкэ гээшые одоо би хараагүй хүн даа. Гэбэшье манай нютагай колхозуудые аймаг соо хамагай һүүлдэ 1942 онһоо эхилжэ, МТС техникээр хангадаг болоо һэн гэхэ. Тиигэжэ газар элдүүрилгын морин зэмсэг хожомшог болотор манай эндэ хэрэглэгдэһээр лэ байгаа хаш. Тэрэ дайн сэрэгэй хүндэ хүшэр сагта Дээдэ-Хүрбэдэ ерэһэн түрүүшын колёсно «ХТЗ», гусеничнэ түлеэнэй ольһоор хүдэлдэг тракторнуудые жолоодоһон Бальжит Базарова, Намсалма Нурбуева, Мария Вахрушева, Салима Бариева гэхэшэлэн табяадтаа шахаһан эхэнэрнүүдэй хөөрэхые шагнахада һоник агша.

Минии үетэн хүсэтэ техникын, элдэб янзын оньһото машинын нилээд дэлгэрһэн сагта хүдэлжэ эхилһэн хадаа, урданай байдал тухай дуулахадаа, гайхахын ехээр гайхадаг. Би өөрөө 8-дахи класс дүүргээд, хүдөө ажахые оньһожоруулгын Жэрэмэй училищада һураа б. Тракторист, комбайнер гэхэшэлэн олон мэргэжэлтэй механизатор гэһэн үнэмшэлгэтэй болоод, түрэл совхоздоо ерээ һэм. Мүнөө энэл мэргэжэлээрээ долоон жэлэй хугасаада хүдэлжэ ябанаб.

Манай Тээгдын отделени энэ жэлдэ 2500 гаран гектар тарялан элдүүрилжэ, элдэб янзын ургамалнуудые тарижа дууһаад байна. Теэд энэ ехэ тала дайдые морин анзаһа, борнойгоор элдүүрилхэ, морёор сеялкэдэхэ болоо һаа, юрэдөө, гайтайхан лэ байха һэн хаш даа гэжэ шэбшэхэш. Гусеничнэ юһэн, колёсно долоон трактор мүнөө хоёр халаанда хүдэлжэ, энэ тарилгын хойноһь гараһан байна. Техникын хүсэн, эди шэдитэ оньһон гээшэ манай байдалые, ажамидаралые үндэһөөрнь хубилгаа ха юм даа. Һүүлэй үсын залуу механизаторнуудтай хамта 1946 онһоо трактористаар таһалгаряагүй хүдэлжэ ябадаг Бизья Ешиев, Чимитдоржи Доржиев; Жамса Митыпов гэгшэд энээхэн саг соо хүдөө ажахын техникын хэды шэнээн хүгжэһые маанадта хэлэжэ ойлгуулдаг, ажалайнгаа баян дүй дүршэлдэ һургадаг ёһотойл багшанарнай гээшэ.

Аха нүхэдэй хэһэн хэрэг, туйлаһан ехэ амжалтые арьбадхан, саашадань үргэлжэлүүлхэ зорилго минии үетэндэ тодоод байна. Улам саашадаа бүришье орёо оньһотой техникэ, түхеэрэлгэнүүдые хүдөө ажахымнай абадаг болохо байһаниинь дамжаггүй. Тэдэниие бидэл «хүллэхэ», хүсэн соонь эрхим бүтээсэтэйгөөр ашаглаха үүргэтэйбди. Тиимэ болохолоороо эрдэм һургууляа дээшэлүүлхэ уялгатайбди. Би мүнөө хүдөө ажахын техникумдэ заочноор һурахаар мэдүүлгэ баряад байнаб.

Һурахал хэрэгтэй! Энэ мүнөө үе сагай түрүүшын ээлжээнэй эрилтэ. Эрдэмтэйл хүн аха үетэнэйнгөө хэһэн хэрэгые жэншэдгүй үргэлжэлүүлжэ шадаха ха юм. Совет арад Ильичэй түрэһөөр зуун жэлэй ойдо ехэ бэлэдхэл хэжэ байна. Бидэшье тэрэ хүдэлөөндэ хам оролсонхой. өөһэдынгөө хубитые заатагүй схээр оруулалсаха гол зорилготойбди. Бишье өөрын түсэбтэй, уялгатайб!

Б. ЗАНДРАЕВ.
ВЛКСМ-эй гэшүүн, Хүрбын совхозой механизатор.

ЭРХИМ БАЯН—ЭРДЭМ БЭЛИГ

(Музей соо түрэһэн бодолнууд)

«Ленинэй музей», «Музей нээгдэбэ». «Аймаг соо эгээл түрүүшын» гэһэн үгэнүүд минии сэдьхэл яһалашье баярлуулаа. Дүшөөд жэлэй саана богоһыень түрүүшынхеэ алхажа ороһон, эрдэм бэлиг шудалха хуби заяанайм эхи табиһан түрэл һургуулидамни Ленинэй музей нээгдээл! Ямар һүбэлгэн бэрхэ үхибүүд бэ. Агуухэ вождь В. И. Ленинэй мүндэлһөөр зуун жэлэй ехэ ойн угтамжада зорюулан, ямар ехэ бэлэг үргэбэ гээшэб. Түрэл нютагтамни эрдэм һургуулиин бадаран дэлгэржэ, али зэргын ехэ аша туһатай хубилалта асарһан түүхые энэл музей баримталан харуулхань гэжэ бодоходоо, сэдьхэлни баяраар бүришье салгидаа.

...Тээгдын дунда һургуули. Минии түрүүшын һургуули. Намдал «минии түрүүн ороһон, түрүүн дүүргэһэн һургуули» гэхэ улад олон ааб даа. Мүнөө тооень абаха бэрхэтэйл хаш. Энэл һургуулида аймаг соо Ленинэй түрүүшын музей нээгдээ.

Тэрэ музей нэгэ класс дүүрэн эзэлэнхэй. В. И. Ленинэй гайхамшаг намтарые, революционно ажал ябуулгые шата шатаарнь һубарюулан харуулһан альбомууд, фото-зурагууд, зохёолнуудһаань, гар уг бэшэгһээнь түүбэрилэн абаһан буулгабаринууд, хубисхалша соратнигуудайнь дурдалганууд ханаар хадаатай, тагууд дээрэ, шэл хабхагтай витринэнүүд соогуур саб гэмээр табяатай. Экспонат бүхэндэ тайлбари бэшээтэй.

— Эдэ бүгэдые суглуулхын тулада һурагшаднай ехэл ябуулга хээ юм. Ленинэй ажаһууһан, революционно ехэ ажал ябуулгатай холбоотой хотонуудай музейнүүдтэ һурагшаднай нилээд олон бэшэг бэшээ һэн. Тэрээндээ хүрэжэ, олон зүйлнүүдые суглуулаа, ниигэжэ өөрынгөө музей нээхэ арга олоо бшуу. Саашадаа энэ музеймнай үшөө ехэ болохо. Һургуулиин түүхэдэ зорюулһан юумэнүүд, материалнууд суглуулагдажа байна,—гэжэ һургуулиин директор Бадра Эрдынеевич Дагбаев хөөрэнэ.

Ильичэй Разлив шадар бээе нюужа байһан үеые үхибүүд ямар уранаар түүхэлэн харуулнаб. Үбһөөр хушаһан отог, гар хажуур, тармуур, аса, галайнь гуламта дээрэнь тагаанда үлгэһэн заглуу —ямар адляар хэгдээб...

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта).

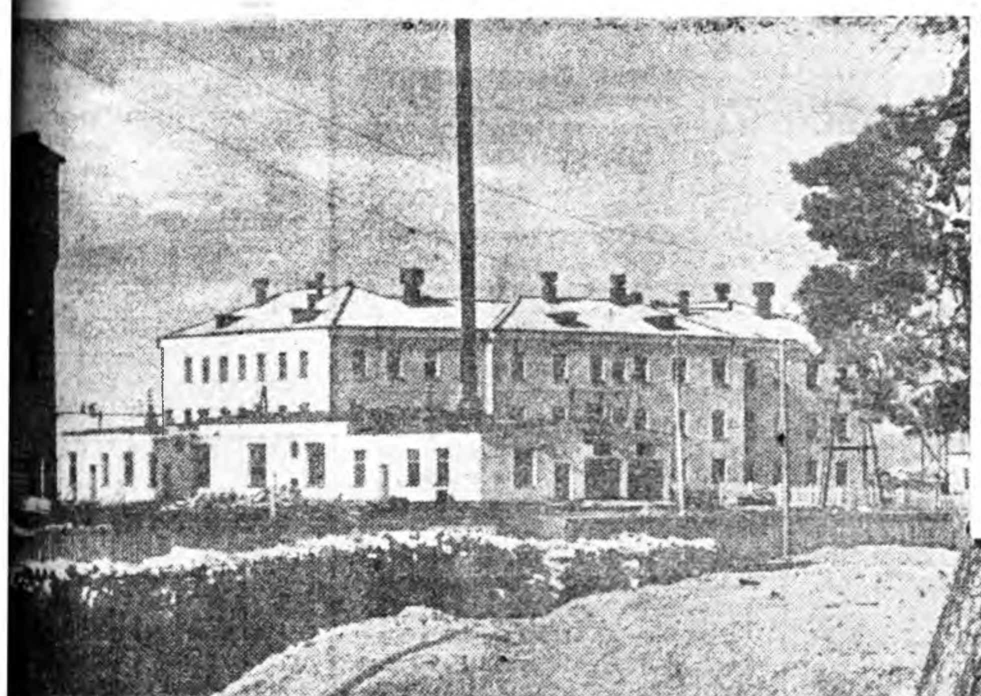

Хорёод, гушаад онуудай үедэ аймагай түбэй эмнэлгын бүхы газарнууд дээрэ харуулагдаһан энээхэн модон гэр соо булта багтажа байдаг һэн гэхэдэ мүнөөнэй залуушуул этигэхэгүйл байха даа. Энэ гэр «Хоринская» үйлсэдэ оршодог, мүнөө тэрээн соо поликлиникэ.

Хүн зоной элүүр энхые хамгаалха эмхи зургаануудай али зэргээр хүгжэжэ байһые һүгөөдэ ехэ зурагынь гэршэлнэ. Үдэ, Анаагай уулзадха дээрэ мүнөө бүхэли больнична городок бодонхой. Эмнэлгын али бүхы орёо оньһон түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан гурбан дабхар больницада хэдэн арбаад эмшэд үбшэнтэниие аргалжа байдаг.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

...ЭГЭДҮҮЛЭН...

..., үнэр баян,ородшье, бу-...ые хэлэ аб адли мэдэхэ дүр-...шэ зон болонхой. Мүнөө ...й отделени дээрэ татар 12 айл ажаһууна.

...ай отделениин үнэр баян бү-...дундаород 16 айлайхи бии. ...й дунда холо ойроһоо ерэ-... урданай буряадуудай тала-... үри һадаһаншье яһала ол-...даа. Олонхинь малшад болон-... Малшан лэ болохо дуратай ...ань бидэ баярладаг гээшэ. ...Отделениимнай гол һалбари ... ажал ха юм даа. Степан ...ов манай бүлэдэ ороһоор ...ай, арба гаран жэлдэ эхэ ...й һүрэг даажа ябадаг. Бэр-...хүдэлөөл хадань, иимэ удаан ... хонишоноор ажаллуулна ...юм. Энэ жэлдэ зуун хонин ...оо 84 хурьга түлжүүлээд ...а. Сүхэһөө ерэһэн Николай ...ратьев. Василий Недорезов, ...лхозһоо манай гэшүүн бо-...роһон Иван Новиков гэгшэд ... хараха, ханамжатай бэрхэ ...одна й.

...ондо аяар Ростовско об-...аһоо Виктор Якушевтан гэ-...алуухан айлайхи манай ню-...ожэ ерээ һэн. Тэрэ өөрөө ...-эй гэшүүн. Урдань мал ... дээрэ хүдэлжэ үзөөшьегүй ...ерэн сасуу эхэ хониые даа-жа абаа юм. Этигэл ядагдаагүй. Коммунист хонишон мүнөө Жаргаланта нютагта түбхинэнхэй. Түб сэлеэнһээ холо. Оролдосотой, малда эбьяастай, дуратай хүн байшоо. Энэ жэлдэ зуун эхэ хониин бүхэнһөө 90 хурьга түлжүүлээд байна бшуу. Малайнь шадал һайн, гарза хоролтогүй.

Манай отделениин зуу бишыха гаран айлнуудай дунда чуваш, украин изагуурта айлнууд өөһэдынгөө хуби заяае нэгэдүүлэн, зол жаргалаар дүүрэн, түбхинэн ажаһуудаг, адли тэгшэ хүдэлдэг. Түрэл нютагайнгаа ехэ бүлын шэнэ гэшүүн болоһон ондоо үндэһэ яһатанда аха дүү шэнгеэр, хани халуунаар хандаха, һайнаар түбхинүүлхэ, шэнэ мэргэжэлдэ дүршүүлэн һургаха гээшэ нютаг зоной мүнөө үеын шэнжэ түхэл, гүнзэгы һайхан оюун бодолто уялгань болоно бшуу.

Урданай коммунист ахалагша хонишон Батомунко Цыденов, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Цындыма Гунтыпова, аймагай Соведэй депутат Очир Жамьяндабаев, эрхим механизаторнууд Ширап Дабаев, Владимир Санжижитов, һаалишад Цырма Базарова, Ешима Банзаргашеева болон бусад түрүүшүүлнай хани нүхэдөө, шэнэ гэшүүдээ өөһэдынгөө баян дүй дүршэлдэ һургаха гэжэ ходол оролдожо ябадаг. Эдэнэй шабинаршье олон.

Хүдөөгэй нэгэ юрын ажалша коллективэй олон үндэһэ яһатанһаа нэгэдээд, эбтэй эетэйгээр, хани халуун барисаатайгаар, аха дүү бүлэ шэнги ехэ хэрэг шиидхэжэ байһан ушарай удха гүнзэгы даа. Энээгээрээл баян даа Баян-Голнай. Энэмнай В. И. Ленинэй мүнхэ һургаалһаа, национальна политика тухай сурталһаа эшэ үндэһэтэй ха юм. Агуу багшын национальна политикын бодото бэелэлые бидэ эндэл эли тодоор харанабди.

Агуухэ Октябриин революциин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ гэһэн үндэр дээдэ солодо хүртэһэн, КПСС-эй райкомой, аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй Дурасхаалта улаан тугаар шагнагдаһан олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн манай отделениин ажалша бүлэ В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе алишье талаараа эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтаха гэһэн ниитэ эрмэлзэлтэй.

Н-Ж. ЦЫБИКОВ,
Үдын совхозой гурбадахи отделениин партийна эхин организациин секретарь.

ЗАСАГ БАРИГШАД— АРАДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭД

«Тайшаа, гулваа», «зайһан» — эдэл ааб даа, урданай буряад нютагуудай засаг түрэ баридаг ноёд. Теэд тэдэнэрэй түшэг тулгууринь хэд байгааб? Баяшуул, ламанар, аралжаа наймаа гүйлгөөшэд. Эдэ ноёд юрын айл аймагай аша туһада юу хэдэг һэн хаб? Барга бүдүүлиг, харанхы мунхаг, үбшэн зоболонто һуудал, эрхэгүй байдал, үгытэй ядуу эд хогшол. Октябриин революциин урда тээ диилэнхи олон зоной эрхэ байдал эгээл иимэ байгаа ха юм даа.

Ямар нэгэ түүхэтэ үе тэмдэглэхээ бэлдэжэ байхадаа, урданай ба мүнөөнэй байдалые зэргэшүүлээд хараха хүсэлэн эзэлүүдгүй түрэдэг. Илангаяа мүнөө В. И. Ленинэй мүндэлһөөр зуун жэлэй ойе угтажа байхадаа, энээн тушаа онсо тогтолтой болоно. Теэд ямар засагтай байһан бага яһатан зондо Ленин багша ямар жэшээнэй засаг түрэ олгуулаа гээшэб? Юугээршье жэшэшэгүй.

Манай Хори тосхондо хори буряад угтанай түб захиргаан болохо степной дүүмэ оршодог һэн гэхэ. Тэрэ дүүмын ажал ябуулга гансал тайшаагай гарта байгаа. Харин тиихэдэ мүнөө ганса Хориин сельскэ Совет 75 депутадһаа һунгагданхай. Тэдэ депутадуудай 51-ниинь малшад, механизаторнууд, хүдэлмэришэд. Депутадуудай дунда багшанар, медицинскэ, худалдаа наймаанай, соёл культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилхы тушаалтад. Засаг баригшад үнэхөөрөөл, үргэн ниитэ арад зоной өөһэдынь һунгаһан бүрин эрхэтэ түлөөлэгшэд болоно ха юм даа.

Энэ арадай һунгамалнуудай, нютагай засаг түрэ баригшадай 62 депутадынь март һарада болоһон һунгалтын үедэ түрүүшынхеэ һунгагдаа һэн. 35 эхэнэрнүүд эрэшүүлтэй тэгшэ эрхэтэй засаг барилсана. Депутадуудай дунда залуушуул олон, аяар 21 хүн. Иигэжэл гол түлэб ажалша зоной дундаһаа дэбжүүлэгдэһэн янза бүриин мэргэжэлтэй, эрхимэй эрхимүүд, эдэбхи үүсхэлшэ, үнэн сэхэ этигэмжэтэд сельскэ Соведэй хүдэлмэридэ шударгыгаар хабаадалсажа, гүрэн түрын ехэ хэрэг шиидхэлсэжэ байдаг ха юм даа. Энэ хадаа В. И. Ленинэй анха байгуулһан Совет засагай бодото бэелэл мүн шуу.

Манай сельскэ Соведэй оршондо юһэ мянга гаран хүн зонтой зургаан томо тосхон һууринууд ородог гээшэ. Анаагай, Хориин, Үдын совхозуудай отделенинүүд, Хориин леспромхоз, али олон промышленна, хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха худалдаа наймаанай предприятинууд, аймагай хүтэлбэрилхы эмхи зургаанууд манай сельскэ Соведэй оршом дээрэ багтан оролог. Эхин табан һургуули, хүдөөгэй хоёр библиотекэ, хүдөөгэй дүрбэн клуб, фельдшерскэ табан пункт сельсоведэй мэдэлэй юм.

Нютагай Соведүүдэй эрхэ түлөөлэлтын, тэрэнэй хүтэлбэрилхы үүргын улам дээшэлһэнтэй хамта сельсоведэй хамаархахагүй хэрэг, шиидхэхэгүй асуудал гэжэ үгы. Нютагтахи ёһотойл засаг түрэнь болоно гээшэ ааб даа. Гэбэшье энэ ехэ ажал ябуулгые сельсоведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ хүдэлдэг штатна долоон хүн хүсэндэнь хүргэжэ шадаха аал? Тэдэнэй табаниинь хэрэг хүтэлбэри хэдэг, налог, страховани, доторой татари суглуулдаг алба хаагшад шуу.

Тиимэһээл сельскэ Соведэй — нютагай засагай хүдэлмэриие депутадуудай ниитэ хүсөөр, тэдэнэй эдэбхитэй ажал ябуулгын ашаар лэ бүтээхэ зэргэтэй болоно. Энээгээр лэ нютагай Соведэй гүнзэгы удха шанар тобойн элирнэ бшуу. Соведэй саг үргэлжын долоон комисси тус тустаа 7—11 депутадһаа бүридэдэг. Комисси бүхэнэй эдэбхитэйгээр хүдэлөөд байгаа хадань, ямар ехэ хэрэг бүтэхэ байна гээшэб. Тиигээдшье хүдөө ажахын (түрүүлэгшэнь ветврач В. С. Батуев), худалдаа наймаанай-финансын (түрүүлэгшэнь Гүрэнэй банкын отделениие эрхилэгшэ Ц. Ц. Цыдыпов), культурно-ажаһуудалай (түрүүлэгшэнь аймгүйсэдкомой культурын таһагай инспектор И. А. Машанова) һанаһанда хүрэмөөр хүдэлжэ, ехэ хэрэг бүтээнэ.

Жэшээнь, хүдөө ажахын комиссиин бүлэг гэшүүд Үдын совхозой нэгэдэхи отделениин коллективэй В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгаяа хэр зэргэ дүүргэжэ байһыень шалгажа үзөө һэн. Тиигээд тэрэ хүдэлмэриингөө дүнгые сельскэ Соведэй сессиин үзэмжэдэ тусхай асуудал болгон табяа. Нүхэр Цыдыповэй хүтэлбэрилдэг комиссиин гэшүүд худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай баазануудта шалгалта хээ. Тиихэдээ эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые хадагалалга, кассова түсэб дүүргэлгэ дээрэ ушардаг дутагдалнуудые элирхэйлһэн байна. Шалгалтын дүнгые коллективэй суглаан дээрэ хэлсүүлдэг, аймагай газетэдэ мэдээсэдэг гуримтай.

Депутадуудай ажал ябуулгые эдэбхижүүлхэ зорилгоор һая май һарын тэн багаар «Депутадай үдэр» зарлаа һэмди. Тэрээн дээрэ тэдэниие депутадуудай эрхэ ба уялганууд тухай заабаритай танилсуулһан, ойрын сагта өөрынгөө округой һунгагшадай дунда ямар хүдэлмэри хэхэ ёһотой байһыень тодорхойложо үгэһэн бэлэйбди. Тэрэшэлэн хүдэлмэреэ эмхидхэн ябуулха хэрэгтэнь тосхон бүхэндэ байгуулагдаһан депутадуудай бүлэгүүд һайн туһаламжа хүргэдэг. Тэрэ бүлэгтэ ганса сельскэ Соведэй бэшэ, харин Буряадай республикын Верховно Соведэй (хэрбээ тэндэ бии байгаа һаань), аймагай Соведэй депутадууд оролсодог юм. Тиигэжэ тэдэнэр байһан байһан газартаа ажахын, ниитын хэрэг үйлэдэ хабаадалсажа, өөрынгөө эрхэ түлөөлэлгые дүүргэжэ байдаг гээшэ. Анаагай совхозой 3-дахи отделениие эрхилэгшэ А. И. Козловой, Хориин леспромхозой Анаагай модо бэлэдхэлэй пунктын начальник Н. П. Павловай хүтэлбэрилдэг бүлэгүүд бүришье һайнаар хүдэлдэг, ехэ юумэ бүтээдэг.

Нютагай засаг хүтэлбэрилгэдэ түлөөлһэн депутадуудай эдэбхитэн ажал ябуулгын ашаар сомон зүблэлэй нитэ-эмхидхэлэй хүдэлмэри нилээд һайжараа гэжэ тэмдэглэлтэй. Һайн дуранай ниитын эмхинүүд хүдэлмэреэ яһала эдэбхижүүлээ, ажахын болон культурно-ажаһуудалай байгуулалта дээрэ һайн шэнжэтэй хубилалта ехэ, аймагай сельскэ, сомоной Соведүүдэй хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгөөр нёодондо дүрбэн квартал соо, энэ жэлэй түрүүшын квартал соо ходо түрүүлжэ ябаабди. Энэл эдэбхиеэ депутат бүхэнэй улам эршэдхэжэ хүдэлөө хада багша Ленинэй түүхэтэ ойн хүндэлэлдэ абаһан уялгамнай амжалтатайгаар дүүрэхэнь лаб бата.

Д. АЮШИН,
Хориин сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

ТОО, БАРИМТАНУУД

*** 1923 ондо аймагай түрүүн тогтоходо (мүнөөнэй дүрбэн аймаг) 3573 модон анзаһан, 1449 плуг, 2674 модон борной, 87 жатка, морин 16 молотилка бүридхэлдэ абтаа һэн.**

1940 ондо аймагай МТС болон колхозууд 85 трактортай, 33 автомашинатай, 30 комбайнтай болоод байгаа. Харин мүнөө үедэ аймагай совхозууд 300 шахуу элдэб түхэлэй тракторнуудтай, ашаанай 115 автомашинатай, тарянай болон силосэй 142 комбайнтай болонхой.

Аймагай гурбан леспромхоз хоёр зуугаад трактортай, мүн тэды шэнээн автомашинатай.

Түрэл нютагуудаараа аяншалга

ЭРХИМ БАЯН—ЭРДЭМ БЭЛИГ

(Түгэсхэл. Эхинийнь 3-дахи хуудаһанда)

Энэ һургуулида һураһан, багшалһан хүнүүдэй ажалай, дайшалхы намтар харуулһан стендүүд олон бодол түрүүлнэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда эрэлхэг баатараар байлдан, Эхэ ороноо, Ленин багшын байгуулһан Совет гүрэниие ами бэеэрээ хамгаалалсаһан минии аха нүхэд, үетэмни урдаһаам сэхэ хараад һууна. Тэдэнэй фото-зурагууд доогуур хуряангыгаар дайшалхы намтарынь бэшээтэй.

Ленинэй музейн документнүүд, экспонадууд, энэ һургуулида һураһан агсан шабинарай богонихон намтарнууд олон асуудалда харюу үгэнэ. Тиигэхэ ёһотойшье. Энэ һургуулиин түүхэ хадаа ара Хүрбын анханда гээгдэнги, харанхы мунхаг ажаһуудалтай айл аймагуудай үри һадаһанай Совет засагай үедэ али зэргээр гэгээрэн болбосорһон, эрдэм бэлигтэй болоһон ехэ хубилалтые гэрэлтүүлэн харуулһан толи болоно. Теэд Совет засагай тогтохын урда тээ Хүрбын голой нютагуудта ямар нэгэн һургуули гэжэ байгаа һаал?

— Энээхэн хойно, Хүрбын зүүн бэедэ дүтэхэнэ Найдан ахайтан гэжэ айл һууһан юм. 1924 ондо һэн хаш. Тэрэл айлайда түрүүшын һургуули нээгдэжэ, нютагай хэдэн үхибүүд Аюшын Цыремпил гэжэ багшада ном заалгажа эхилээ бэлэйбди,— гэжэ Тээгдын дунда һургуулиин һуралсалай таһагые даагша БурАССР-эй һургуулинуудай габьяата багша Намжил Цыбикович Нанзатов домоглоно.

Тэрэ хэлэһээрнь болоходо, энэ һургуулиин анха тогтоһоор 45 жэлэйнь ой дүтэлөөд байна хаш. Тэрэ жэлдэ һуури табиһан эхин һургуули 1950 он болотор хэдэн олон хүбүүд, басагадые һургаа, эрдэмэй орьёл өөдэ дабшаха замда гаргаа гээшэб? 1950 онһоо найман жэлэй, харин 1963—1964 оной һуралсалай жэлһээ дунда һургуули болонхой. мүнөө зургаадахи ээлжээнэйнь 58 һурагшад дунда эрдэм шудалжа дүүргээд, шалгалтаяа барибад. Дунда һургуули болоһонһоо хойшо 146 шабинарта болбосоролой аттестат барюулаа юм. Тэдэнэй дундаһаа Москвагай Ломоносовой нэрэмжэтэ гүрэнэй университедтэ, Красноярскын, Орджоникидзын, Хабаровскын, Эрхүүгэй, Шэтын, Улаан-Үдын дээдэ, тусхай дунда һургуулинуудта һуралсалаа үргэлжэлүүлжэ байгаашад олон.

Анханда арба хүрхэтэй үгытэй шабинарые һургажа захалһан нэгэл багшатай эхин шатын һургуули гэжэ нэрэтэй байгаа һаа, мүнөө эндэ 27 класс-комплект бии, 749 һурагшад ном үзэнэ. Тэдэнэрые 43 багшанар һургана. Ямар гайхалтай ехэ хубилалтаб даа. Хүрбэдэмнай иимэ хубилалта болохо юм гэжэ 40—50 жэлэй саада тээ хэн нэгэнэй хэлээ һаа, одоо тэрээндэ этигэхэ хүн байхагүй бэлэй.

Хүрбын голдо анхан мүндэлһэн эрдэм һуралсалай энэ гуламтада «А» үзэг эхи заалгажа, эхин, гүйсэд дунда бэшэ, дунда һургуулитай болоод, саашадаа дээдэ һургуули дүүргэһэн эрдэмтэд, хүдөө ажахын, промышленностиин мэргэжэлтэд, инженернүүд, багшанар, партийна, совет, профсоюзай, комсомолой органуудай хүтэлбэрилхы тушаалтад олооро урган гараа. Химическэ эрдэмэй кандидат Сандак Милаев, түүхын эрдэмэй кандидадууд Буянта Дондоков, Гомбо-Намжил Заятуев, түүхын эрдэмэй кандидадай диплом барихаяа бэлдэжэ байһан Владимир Базаржапов гэгшэд Зүүн Сибириин технологическа институдай багшанар. Буряадай АССР-эй габьяата эрдэмтэ зоотехник Эрдэни Дашиев, ветеринарна врач Семен Жамсуев, эрдэмтэ зоотехник Бато Цыбиков гэгшэд түрэл нютагтаа совхозой ахалагша мэргэжэлтэдээр хүдэлнэ. Энэл нютагта түрэһэн, хүмүүжэһэн, һураһан Дари Митыпова, Лхама Хандуева, Ким Хандажапов, Галсан Дондоков — хүдөө ажахын дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэд, Сыдып Бальжинимаев хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомые толгойлно. Шойбон Цырендоржиев «Пригородный» совхозой директор гэхэшэлэн. Теэд бүгэдыень эндэ тооложо барахаар бэшэ.

Анхандаа заха үзүүр байһан Хүрбын айлнуудай үхибүүдэй ном һургуулитай болоожо, эрдэмтэд, дээдэ зиндаагай мэргэжэлтэд болоожо шадаһан жэшээнүүд хадаа агууехэ В. И. Ленинэй һургаалай сэсэн мэргэниие, барга байдалтай бага яһатандал ямар ехэ зол жаргал асарһые, һайн һайхан, баян, дэлгэр ажаһуудал түбхинүүлһые тобойтор гэршэлжэ үгэнэ ха юм.

Ара Хасууртайн деревнеэр, Үдын хойто, урда бэеын ород, буряад тосхонуудаар, Булган тала хүрэтэр Шэтын трактаар зүүлжээ аяншалыт. Ябаһан лэ газартаа иимэ хубилалта харахат, уулзаһан, хөөрэлдэһэн лэ хүн бүхэн өөрынгөө хуби заяантай холбон, соёл гэгээрэлэй, эрдэм бэлигэй мандаһые ульгэрлэн домоглохол даа.

Энэл даа. эрдэм бэлигэй бадаран хүгжэһэн бодото баримта. «Эрхим баян — эрдэм бэлиг» гэһэн оньһон үгын гүн удхань эндэл эли тодоор харагдана бшуу.

Г. ЦЫРЕТОРОВ,
манай корр.

ТОО, БАРИМТАНУУД

★ Хориин аймагай нютагуудта 1923 оной уезр 700-аад һурагшадтай 37 эхин һургуули хүдэлдэг һэн. Харин мүнөө долоон дунда, найман жэлэй долоон, 14 эхин һургуулинуудта 6308 шабинар һуража байна.

Тэрэ сагта оройдоол 44 багшанар багашуулда ном заадаг бэлэй. Тэдэнэй табаниинь дунда һургуулиин эрдэмтэй байһан гэхэ. Мүнөө аймагай һургуулинуудта 386 багшанар хүдэлнэ. Тэдэнэрһээ табаниинь РСФСР-эй, 12-ынь БурАССР-эй һургуулинуудай габьяата багшанар. Арадай гэгээрэлэй отличник гэһэн нэрэдэ 19 хүн хүртэнхэй.

★ 1923 ондо аймагай ершондо врачебнэ нэгэ амбулатори, фельдшерскэ хоёр пункт, нэгэ больница бии байгаа. Эгээ мүнөө табан больница, фельдшерскэ 23 пункт хүдэлнэ. Тэндэ дээдэ эрдэмтэй 25, дунда эрдэмтэй 152 эмшэд ажаллажа байдаг.

Аймагай тосхонуудаар үхибүүдэй дүрбэн саад, хоёр ясли эмхидхэгдэнхэй, хамтадаа 500 шахуу бага наһатан тэн... мүүжэнэ.

★ Гурбан культурын б... хүдөөгэй 27 клуб, 17 библ... 33 кино-түхеэрэлгэ аймаг... зоной соёл гэгээрэлэй ү... риин эрилтые хангана. Үш... бэн клуб шэнээр баригда... на.

Хүн зоной ажаһуудалай ... лэжые хангаха предприя... һүүлэй үедэ улам олон ... байна. Хамтадаа 12 пункт, мастерскойнууд нээгдэнхэй. ... магазин хүдэлнэ. Эдэ ... жэл соогоо 9,4 миллион ... түхэригэй эд бараа, эдеэ ... зүйлнүүдые худалдана, пр... бүтээн гаргана.

★ Хүдэлмэришэдэй, улаа... меэцүүдэй ба таряашадай ... путадууд аймагай нэг... съездын хүдэлмэридэ хэ... һан түүхэтэй. Тэдэнэй дун... таряашад, 1 хүдэлмэриш... алба хаагшад, РКП-гэй б... шүүд ба нэгэ кандидат, РК... 6 гэшүүд байһан. Миил ... хүниинь дунда һургуулит... рин бэшэниинь эхин һург... тай, үзэг бэшэг мэдэхэш... шүүяшье бии һэн.

Мүнөө аймагай Соведэй ... тадаар 75 хүн һунгагд... 39-ниинь хүдэлмэришэд. ... һургуулитан 22, дунда ба ... бэшэ дунда эрдэмтэн 35 х... жутадуудай дунда тоологд...

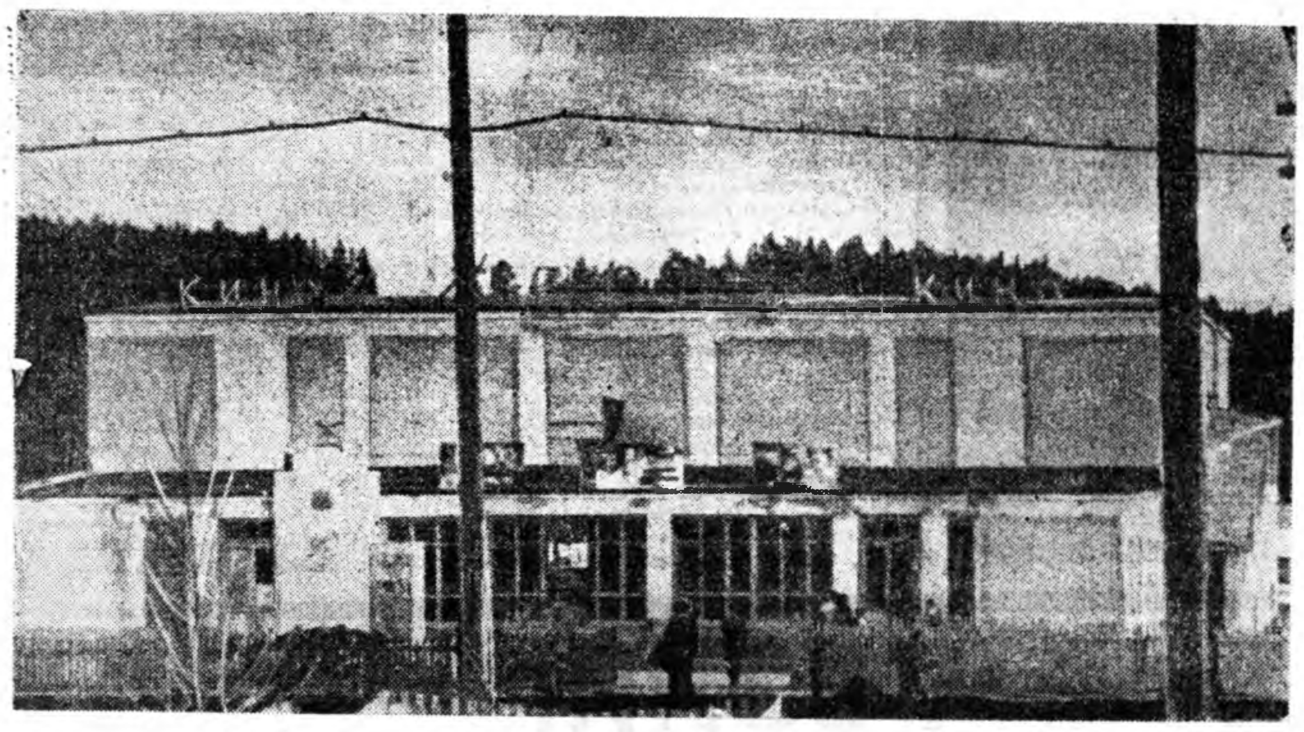

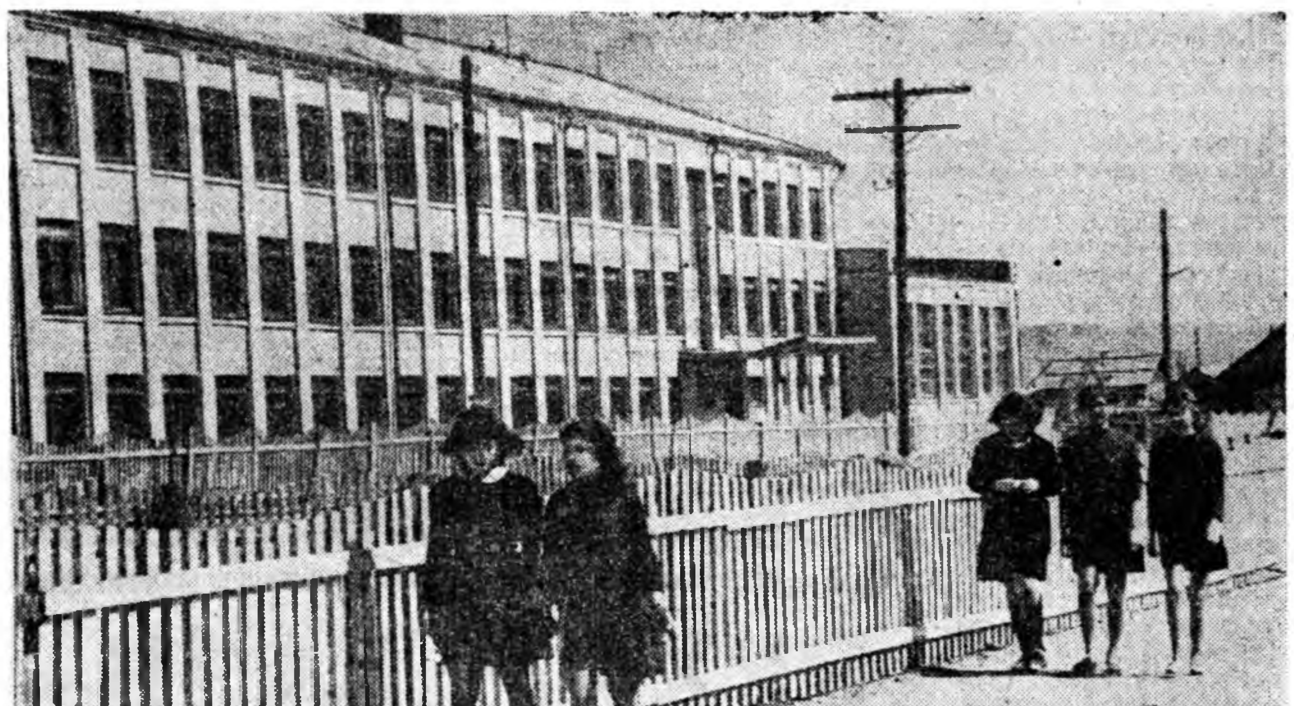

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Хори тосхондо һүүлэй хэдэн жэлэй туршада шэнээр бодхоогдоһон барилгануудай нэгэн «Наран» кинотеатр. 2. Хориин дунда һургуулиин шэнэ байшан.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

«БАЙГАЛ... ЭЭЛЖ ЭЭ... НОМЕ...

Хоёр һарадаа нэгэ удаа ... уран зохёолой, олони... түрын «Байгал» журнал... жэтэ, гурбадахи номер б... гаража, олон түмэн унша... тараагдаба. Владимир И... нинэй түрэһөөр 100 жэ... һайндэртэ зорюулагдаһан ... дуунууд, Н. К. Крупская... тоото материалнууд, мү... арадай поэт Педер Ху... шүлэг журналай эхин ню... лилогдонхой.

Дамаска олтирог дээр... рай үхэлөөр унаһан хил... шад тухай Матвей Осод... шэһэн очеркнууд, Цокто ... вой «Эридээр хубилһан Э... жэ дурсалга «Очерк, пуб... кэ» гэһэн гаршаг доро н... дэнхэй.

Уран зохёолшо Цырен ... вай бэшэһэн «Рэгзэмаа... шэнэ туужаар журналай ... зохёолнууд» гэһэн удаа... лагынь эхилэнхэй. Эндэ ... Дашабыловай «Суутайн ... хулагшан» — үльгэр-поэма, Калашниковай «Шэнэ са... жэ» гэжэ романай ургэ... үргэн нийтэ уншагшад ... уншаха ёһотой.

Буряадай ахамад уран ... шо Хоца Намсараевай ... 80 жэлэй ойдо зорю... А. Соктоевой, Ц.-А. Дугар... бэшэһэн статьянууд хэбл... Мүн тиихэдэ Хоца Нам... бэшэһэн шүлэг, рассказу... һал һонирхон уншамаар. Т... гадна эндэ уран зохёолш... тын нүхэдэй бэшэһэн б... Дарри Хилтухин Хоца Н... хоёрой зохёоһон «Алтан ... лай» гэжэ зүжэг олоной ... да табигдана.

Балшар заахан үхибү... рюулагдаһан, удаадахи «... гай» гэжэ хуудаһанда у... хёолшо Цыденжап Жи... «Шасаргана», «Моржонуу... һан дорохи сэсэгүүд», «Б... гэхэ мэтэ олон тоото ш... Валентина Бадмаевагай н... һан «Бай буляалдаан» гэ... тохон толилогдоо.

П. ПОПОВ...

УРДА ЙЕМЕН ГДР-ые МЭДЭРЭЭ

АДЕН. (ТАСС). Камбоджо, Ирак, Сири, Суданай хойноһоо табадахи гүрэн — Урда Йеменэй Арадай Республика ГДР-ые мэдэрбэ. НРЮЙ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Али Салем аль-Бейд пресс-конференци дээрэ энээн тухай мэдүүлээ. «Эгээл дээдэ зэргын дипломатическа харилсаа тогтоохоор найданабди. Энэ алхамтай дашарамдуулан, ФРГ болон бусад империалис хүсэнүүдэй хэрэглэжэ болохо ямаршье хашалтада эсэргүүсэхээр бэлэмди»—гэбэ.

Олониитын һанал бодол

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Америкын олониитэ Вьетнамдахи дайн сэрэгэй ябуулга дары болюулхые хүсэнэ. Гэллапай институт олониитын һанал мэдэхэ асуулта хээ. Асуугдаһан хүнүүдэй 29 процентнь американ бүхы сэрэгүүдые Урда Вьетнамһаа дары түргэн гаргаха, 42 процентнь—сэрэгүүдээ тэндэһээ гаргаха ябуулга түргэдхэхэ, харин 52 процентнь—американ сэрэгшэдэй буудалга нэгэн доро, дары түргэн болюулха ёһотой гэһэн һанал бодолые дэмжээ.

Норвегиин газетын элишэлгэ

ОСЛО. (ТАСС). Европодо атомна, бактериологическа ба химическэ зэбсэг хэрэглэхэ тушаа американ сэрэгэй командованиин нюуса түсэбүүдые элишэлхэ документнүүдтэйбди гэжэ Норвегиин неделидээ нэгэ гарадаг «Ориентеринг» гэжэ газетэ мэдээсэнэ. Тус газетын бэшэһэнэй ёһоор, «амгалан тайбан үе сагта өөрынгөө газар дээрэ атомна зэбсэг байлгахаһаа арсаһан оронуудые» американ сэрэгэй командовани атомна түсэбүүдээ бэелүүлгэдэ хабаадуулха хүсэлэнтэй гээд документнүүдһээнь элирнэ. Дайнай эхилээ һаань, США-гай сэрэгэйхид президентын ба Америкын конгрессэй даб дээрэхи зүбшөөлшьегүйгөөр Европодо химическэ ба бактериологическа зэбсэг хэрэглэжэ болохо гээд документнүүдынь мүн лэ гэршэлнэ.

Густав Хейнеман президентын тушаалда оробо

БОНН. (ТАСС). ФРГ-гэй шэнэ президент Густав Хейнеман бундестагай болон бундесрадай хамтын заседани дээрэ тангариг үгөө. 1959 онһоо хойшо президент байһан Генрих Любкын тушаалые эзэлбэ.

Юстициин министр байһан Г. Хейнеман президентын тушаалда байгша оной мартын 5-да һунгагдаһан юм. Социал-демократическа партиин түлөөлэгшэ ФРГ-дэ эгээн түрүүшынхеэ президент болобо.

ООН-ой Аюулгүйн Соведтэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Израилиин правительствын Иерусалимые эзэмдэһээр байһан тухай асуудал хаража үзэхын тула ООН-ой Аюулгүйн Соведэй заседани Иорданиин гүйлтаар июниин 30-да болоо.

«Нангин хото» тухай асуудал Дүтын Зүүн зүгтэхи зүрилдөөтэ байдалые шиидхэхэ ниитэ асуудалай нэгэ хубинь болоно. Энэнь 1967 оной июнь һарада Израилиин эзэрхэг түримхэйгөөр добтолһонһоо, тэрэшэлэн араб оронуудай газарнуудые эзэмдэһэнһээ уламжалан, Дүтын Зүүн зүгтэхи эб найрамдалай хэрэгтэ аюултай байдалай тохёолдоһые, энэ асуудал эбэй ёһоор шиидхэхын тула хэгдэдэг оролдолго таһалдуулха гэдэг Тель-Авивай политикын хойшолонгуудые элирхэйлэн харуулна.

Израилиин зүгһөө Иерусалимые эзэмдэжэ байһан ушар үндэһэ баримтагүй гэжэ ООН-ой Генеральна Ассамблей шиидхэбэринүүд соогоо тэмдэглээд, энэнэй урда тээ абаһан хэмжээнүүдээ болюулхыень, тэрэшэлэн Иерусалимай гурим байдал эбдэжэ боломоор ямаршье ябуулгаһаа арсахыень Израилиие уряалба.

ООН-ой эдэ эрилтэнүүдые, уласхоорондын олониитын һанал бодолые харaада абахагүйгөөр оролдодог байһанаа Израилиин правительство өөрынгөө хэмжээ ябуулгануудаар элишэлэн харуулаа гэжэ Иорданиин түлөөлэгшэ Мухаммед Эль-Фарра тэмдэглэбэ. Аюулгүйн Соведэй резолюцинуудые дүүргээгүй байһанайнь түлөө Израилиие буруушаан зэмэлхэ, сэрэгэй хүсөөр бусад оронoй газар дайдые эзэмдэхэ ябадал буруушаадаг гурим үшөө дахин лаблаха, эзэмдэгдэһэн газар дээрэ баримталдаг шэнэ хуулиень буруу гэжэ тоолохо, Иерусалимай гурим байдал эбдэжэ боломоор ямаршье ябуулгануудһаа арсахыень Израилиие дахинаа уряалха, хэрбээ эзэмдэгдэһэн газар дээрэ бэелүүлдэг хуулияа болюулаагүй һаань, хорюулай хэмжээ абахаар хараалһан ООН-ой Уставай 41-дэхи статья оруулалсан, таарамжатай хэмжээ абахын тула Совет дахинаа суглархa гээд Израильда уридшалан шангаар һануулха шухала гэжэ тэмдэглээ.

Израильда буу зэбсэг, сэрэгэй хэрэгсэлнүүдые үгэхэһөө арсахыень ООН-ой бүхы гэшүүн-гүрэнүүдые Аюулгүйн Совет уряалха ёһотой гээд Эль-Фарра тэмдэглэбэ.

Эль-Фаррагай хэлэһэнэй ёһоор, Израиль араб оронуудта үдэр бүри шахуу добтолжо, эзэрхэг түримхэй ябуулгануудаа улам һүжэрөөнэ.

Иорданиин түлөөлэгшын хэлэһэн гомдолой үгэнүүд Израилиин эзэрхэг түримхэйшүүлые дэмжэдэг баруун оронуудай түлөөлэгшэдтэ зорюулагдаһан байна. Тэдэнэй туһаламжаар Израилиин правительство Аюулгүйн Соведэй 1967 оной ноябриин 22-ой резолюциие дүүргэнгүй байха арга олонхой.

ЗАЛУУШУУЛТАЙ УУЛЗАБА

ПРАГА. (ТАСС). ЧССР-эй Президент Л. Свобода ремесленнэ училищинуудые, дунда ба дээдэ һургуулинуудые дүүргэгшэдтэй уулзаа. КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Г. Гусак, Федеральна правительствын түрүүлэгшэ О. Черник, КПЧ-гэй болон правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд энэ уулзалгада байлсаба.

ЧТК агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, эндэ хани ёһоной хөөрэдөөн болоо.

Социалис республикада эрдэм ба мэргэжэл ехэтэй, политическэ талааараа болбосоронхой залуу хүнүүд хэрэгтэй гэжэ Л. Свобода залуушуулда хандан хэлээ.

Эхэ оронойнгоо саашадаа һалбаран хүгжэхын тула оролдохо ёһотойбди гээд Президент мэдүүлээ. Чехословакиин Коммунис партиин хүтэлбэри доро, Национальна фронтын политическэ үндэһэ һуурида түшэглэн, социализм байгуулбал, энэ зорилгоёо бэелүүлжэ шадахабди гэжэ мэдэнэбди. Бусад социалис оронуудтай, нэн түрүүн Советскэ Союзтай нягта харилсаа холбоотойгоор оронойнгоо ерээдүйн байдалые зохёохо ёһотойбди гэжэ һайн мэдэнэбди гээд Президент тэмдэглээ.

Иорданиин правительство шэнэлэгдээ

АММАН. (ТАСС). Правительство болон ороной сэрэгэй дээдэ хүтэлбэриие шэнэлхэ тухай шиидхэбэри Иорданиин король баталаа.

Амманай радиогой дамжуулһан тусхай мэдээсэлэй ёһоор, Иорданиин армиин штабай начальник байһан генерал-лейтенант Амер Хаммаш обороны министрээр томилогдоо. Ороной аюулгүйн хүсэнүүдэй начальник байһан Мухаммед Расул Аль-Киляни дотоодын хэрэгүүдэй министр болоо.

Правительствада, армиин хүтэлбэридэ мүн хэдэ хэдэн хубилалтанууд хэгдээ.

Генерал-лейтенант Шериф Бен Джамиль Насер ороной зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ахамад командалагшаар томилогдоо. Энээнһээ урид энэ тушаалые Иорданиин король Хусейн өөрөө даадаг байһан юм.

Занзибарай президентын декрет

ЗАНЗИБАР. (ТАСС). Занзибар болон Пемба аралнууд дээрэхи хари гүрэнүүдэй пароходно компанинуудай ябуулгые Занзибарай правительство хиналта дороо абаба. Занзибарай Президент Абейда Карумегэй декрет соо энээн тушаа хэлэгдэнэ. Эдэ компанинууд конторонууд болон документацинуудаа Занзибарай гүрэнэй худалдаа наймаанай корпорацинуудта дамжуулан үгөө.

ВАГОН-КЛУБ АЯН ЗАМДАА

Хабарай тарилгын урдахана аймагай түбэй соёлшод суглараад, механизаторнуудые соёлой талаар хайшан гэжэ хангаха тухай хөөрэлдөө һэн.

Ганса лекци уншаха, кинофильм харуулха гэжэ гү? Иимэ түхэлтэйгөөр хүдэлөөшье һаа, үдэр бүри радио шагнажа, газетэ уншажа байдаг хүнүүдэй эрилтые хангахань бэрхэтэй бшуу. Хүн бүхэн онсо өөрын дурадхалнуудые оруулба.

Нёдондонойхидол адли вагон-клуб түхеэрхэ гэһэн дурадхал бултанда баһа һайшаагдаба. Вагон-клуб түхеэрхыень түхеэрэгдэхэшье гэлэй. Теэд даагшаар хэниие табихаб? Аймагай таряанай бригада, һаалиин фермэ болон хониной отарануудаар нэгэ гү, али хоёр һарын туршада ото ябаха баатай болоно.

— Битнай баһа ябалсаха болоо гүби даа,— гэжэ Виктор Александрович гэнтэ мэдүүлбэ.

Аймагай соёлшодой түрүү зэргэдэ ото ябалсажа, дүй дүршэлөө залуу нүхэдтөө халан үгэлсэдэг Виктор Александрович Февралевые ойро дүтын нютагайхид бүгэдөөрэн шахуу һайса танидаг, хани халуунаар угтадаг юм. Уданшьегүй вагон-клубай маршрут баталагдажа, программань зүбшэн хэлсэгдэбэ.

— Намда нэгэ дурадхал байна,—гэжэ нүхэр Февралевай һуурираа яаралгүйхэн бодоходо, соёлшод һонирхон шагнаба.

— Ямар дурадхал бэ? Хэлыта,— гэлдэшэбэ.

— Олон зониие абаһанай дэмы. Тракторист бидэ хоёр хүрэхэ. Ушар юуб гэхэдэ, али нэгэ нютагта гү, али һаалиин фермэдэ ошохынгоо хоёр-гурбан хоногой урдахана тэндэхи библиотекарь, клубай хүдэлмэрилэгшэ болон ямар нэгэ шухала асуудалаар лекци уншаха багшада уридшалан даабари үгтэхэ ёһотой. Тиигэбэл программамнайшье һонирхолтой, баян болохо байна,—гэжэ хэлэхэдэнь, соёлшод бултадаа һайшаагаа һэн.

Уданшьегүй вагон-клуб аян замдаа гараба. Тэрэ дороо дүшэн хүнэй һуужа кинофильм хараха клубые тракторист В. Г. Брюхов һайн дураараа шэрэхэ болобо.

Холын хүдөөгэй отарада хүрэжэ ерэхэдэнь, хонишод хэды шэнээн хухигшэ һэм. Согтой дорюун үхибүүдшье вагоной хажууһаа һалахагүй, даагшадань гү, али трактористдань шадахысаа туһалһаар бэеэ зэһээдхихэ юм.

Досоонь ариг сэбэр. Вагоной нэгэ буланда телевизор, нүгөөдэ таладань радиоло, магнитофон табяатай. Программын ёһоор телевизор хараха гү, али ирагуу хүгжэмэй аялганда үлгыдүүлэн һуухада хэды шэнээн аятай зохид гээшэб. Хэрбээ футболой үедэ тааралдажа ерээ һаа, спортдо дуратайшуул телевизорһээ һалахагүй юм. Тиихэдэнь Виктор Александрович Совет ороной спорт тухай, Эхэ ороноо алдаршуулһан дэлхэйдэ мэдээжэ совет спортсменүүд тухай хөөрэхэ ушартай болоно.

Гадна ород, буряад дуунуудай аялга ирагуу гоёор зэдэлээд, оршон тойрон суурятаташаха юм. Үгышье һаа, уласхоорондын байдал тухай лекци шагнахаяа хүнүүд сугларлдаг. Американ эзэрхэг түримхэйшүүлдэ дурагүйлэжэ, хайшан гэжэ дайн дажар болюулха тухайда үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөөн гарашаха.

Вагон-клуб нэгэ газартаа хоёр гурба хоножо, уридшалан хараалагдаһан программатай ажалша бэрхэ хүнүүдые танилсуулдаг юм. Энэ хэрэгтэнь ажахынуудай партийна организаци, комсомолшууд, нютагай эдэбхитэд туһалдаг заншалтай.

Май, июнь һарада В. А. Февралевай хүтэлбэрилдэг вагон-клуб Сэлэнгын аймагай Ленинэй, Тельманэй, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай таряанай бригада. һаалиин фермэ болон отарануудаар ябажа, ажалша бэрхэ зоной магтаал һайшаалда хүртөө.

Мүнөө вагон-клуб аян замдаа ябаһаар, жаргалантынхидта мүн баһа хани халуунаар угтуулаа.

А. МАМОНОВА.
Сэлэнгын аймгүйсэдкомой соёлой таһагай инспектор.

Сагай уларил

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр хойто болон Байгал шадарай хойто аймагуудта ойро зуурын бороо адхарха. бэшэ нютагуудта шииг нойтон орохогүй. Баруун хойноһоо шангаар һалхилха. Хойто аймагуудта 18—23, бэшэ нютагуудта 23—28 градус дулаан болохо.

Америкын сэрэгэйхид болон США-гай Центральна тагнуулай управлени КНДР-эй газар дээгүүр тагнуулай самолёдуудые эльгээһэн зандаа.

(Газетэһээ).

Америкын «хара турлаагууд» элижэ ябана.

(«Дейли Уорлд» гэһэн американ газетэһээ абтаһан зураг).

ПРАВДА БУРЯТИ... МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТ...

Нэгэдэхи хуудаһанда: «А... үмэнэһөө парти хэлэнэ» гэһэ... дакционно статья.

Хоёрдохи хуудаһанда: пар... хронико. «Хүдэлмэришэдэй ... хүсэн» гэһэн корреспонденц...

Гурбадахи хуудаһанда: В. ... киной корреспонденци. «Х... хуули» гэһэн гаршаг доро П... луровай статья. Хилын саа... мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: ... нютагай һонин. Соносхолнууд...

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-5... приёмная—54-93. зам. редактора—68-08. зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-7... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-3... 63-86, пропаганды и агитации—56-23. промышленности ... строительства—61-35, советского строительства и быта—69-5... культуры и школ—60-21. писем и рабселькоров—67-81. ...формации—34-05. общественная приёмная—56-62, машинно... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР.

Н-00566. Зак. № 685.